

Erdélyi Magyar Adatbank

Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság

DUKRÉT GÉZA

Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében II.

Nagyvárad
2008

Partiumi füzetek

54

EMA-PBMET

Dukrét Géza

EMLÉKMŰVEK, EMLÉKTÁBLÁK
BIHAR MEGYÉBEN

II. kötet

Dukrét Géza

**EMLÉKMŰVEK, EMLÉKTÁBLÁK
BIHAR MEGYÉBEN**

II. kötet

Kiadja
a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság,
a Királyhágómelléki Református Egyházkerület
és a Nagyváradi Római Katolikus Püspökség
2008

A sorozatot szerkeszti:

Dukrét Géza

Szövegkorrektúra:

Mihálka Magdolna

Számítógépes tördelés:

Szilágyi Gabriella

Fényképek:

Dukrét Géza

Készült
a Bihar Megyei Tanács,
az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete
és a Szent László Plébánia
támogatásával

BEVEZETŐ

Bár már rég túl vagyunk az 1989-es változáson, az emléktáblák, emlékművek állításának intenzitása nem lanyhult. Az emlékművekről és emléktáblákról szóló első kötet felmérését 2004 őszén zártam le, ennek ellenére 2007. decemberéig mintegy száz új emlékhelyet lepleztek le. Ez érthető, hisz még mindig van számos település, ahol nem írták össze a világháborúban elhunytakat, nem vették számba jeles szülőiteit, nem állítottak emlékjelt a jelentősebb eseményeknek. Ellenben számos településen a régi temetők, régi síremlékek rendbetétele még várat magára. Reméljük, a következő években erre is sor kerül.

Kötetünk felépítése hasonló kritériumok szerint történt, mint az első kötet esetében. A megyeszékhely ismertetésével kezdődik, három csoportban, mint emléktáblák, emlékművek, síremlékek. A könnyebb tájékozódás érdekében egymás mellett vannak az ugyanannál az intézménynél található emlékek leírása. Ezt követően a települések betűrendi sorrendben következnek. Ugyanakkor megtalálhatók olyan emlékek, amelyek valamilyen okból kimaradtak az első kötetből, sőt egyesek megismétlődnek, mivel annak idején nem volt fényképünk róla. Ehhez újra be kellett járni az összes települést.

Az egyes műalkotás ismertetése a következő pontokat tartalmazza: elnevezése, hol található, felirata, anyaga, méretei, díszítőelemei, alkotója, megrendelője, előtörténete (ha van), kik állították fel, mikor és milyen alkalommal, kik vettek részt rajta, az avatás mozzanatai. Természetesen a kapott információk függvényében. A feliratokat szöveghűen, a helyesírási hibákkal együtt jegyeztük le. Személyiségek esetében rövid ismertetés következik, de csak azoknak, akiknek életútja nem jelent meg az első kötetben. Ugyanakkor igyekeztem minden emlékművet fényképen is bemutatni.

Itt szeretném megköszönni mindazok segítségét, akik hozzájárultak a munka megvalósításához. Először is köszönet azoknak, akik saját gépkocsijukkal szállítottak egyik faluról a másikra: Fekete Irén, Bordás István, Csomay Árpád lelkipásztor. Köszönet illeti még a követke-

zőket: Balázs Dénes János lekipásztor (Érmihályfalva), Dánielisz Endre (Nagyszalonta), Gavrucza Tibor lekipásztor (Székelyhíd), Hasas János (Rév), Kánya Endre lekipásztor (Örvénd), Kondor Endre lekipásztor (Biharvajda), Kovács Rozália (Érmihályfalva), Rákosi Jenő lekipásztor (Szentjobb) és mások.

NAGYVÁRAD

Emléktáblák

Ferenc József és Erzsébet királyné emléktáblája

A római katolikus püspöki palota dísztermében, a bejárati ajtó fölött található.

Felirata:

EZEN TERMET
 UJBÓL DISZÍTETVÉN
 1879 APRIL 24
 FERENCZ JÓZSEF
 MAGYARORSZÁG
 APOSTOLI
 KIRÁLYA ÉS ERZSÉBET
 KIRÁLYASSZONY Ö FEL-
 SÉGEIK HÁZASSÁGÁNAK
 NEGYEDSZÁZADOS
 EMLÉKÜNNEPÉN
 FÖLAVATTA
 LIPOVNOKI
 LIPOVNICZKY ISTVÁN
 NAGYVÁRADI PÜSPÖK

A tábla stilizált kereszt formájú, amely díszes keretben van foglalva. A királyi házaspár nevei piros, a püspök neve kék színnel van megkülönböztetve a szöveg többi részétől.

A püspöki palota restaurálása közben, 2007-ben tárták fel a díszteremben. A terem boltozatának és falainak díszítése Stornó Ferenc munkája. Néhány évtizede lefestették e falképeket, s így menekülhettek meg a pusztulástól.

A hajdani székesegyház püspökeinek emléktáblája

A vártemplom hajójában, a hátsó nyugati falon, a bejáratától balra található.

Felirata:

E HELYEN ÁLLOTT A SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY ÉPÍTTETTE
SZENTÉLY
AMELYNEK PÜSPÖKEI VOLTAK 1102–1556 KÖZÖTT

SIXTUS	1103–1112	DEMÉNDI LÁSZLÓ	1378–1382
VALTHER	1124–1138	ZUDAR III. JÁNOS	1338–1395
MIHÁLY	1156	I. PÁL	1396
I. MIKLÓS	1163–1180	LUKÁCS	1397–1406
I. JÁNOS	1180	ALBENI EBERHARD	1407–1409
VATA	1186–1189	SCOLARI II. ANDRÁS	1409–1426
ELVIN	1189–1200	PRATÓI IV. JÁNOS	1426
SIMON	1202–1218	KUSALYI JAKCH	
		DÉNES	1427–1432
SÁNDOR	1219–1230	V. JÁNOS	1435–1438
I. BENEDEK	1241–1242	DOMINIS VI. JÁNOS	1440–1444
VINCZE	1244–1258	VITÉZ VII. JÁNOS	1445–1465
ZOZIMÁS	1259–1265	BECKENSCHAGER	
		VIII. JÁNOS	1465–1468
LODOMÉR	1268–1279	STOLTZ II. MIKLÓS	1470
TAMÁS	1281–1282	PRUISZ IX. JÁNOS	1476–1490
BERTALAN	1284–1285	FARKAS BÁLINT	1490–1495
II. BENEDEK	1291–1296	KÁLMÁNCSEHI	
		II. DOMOKOS	1495–1501
I. IMRE	1297–1317	SZATMÁRI I. GYÖRGY	1501–1505
II. JÁNOS	1318–1329	THÚRZÓ I. ZSIGMOND	1506–1512
BÁTHORI			
I. ANDRÁS	1329–1345	PERÉNYI I. FERENC	1514–1526
MESZESI			
DEMETER	1345–1372	CZIBAK IMRE	–

BEBEK	1373–1374	MACEDONIAI LÁSZLÓ	1526–1536
I. DOMOKOS			
III. BENEDEK	1374–1375	MARTINUZZI	
		FRÁTER GYÖRGY	1536–1551
II. IMRE	1376–1378	MÁTYÁS	1553–1556

Méretei: 100x150 cm, anyaga vörös gránit. 2007. július 7-én avatták fel a vár napja alkalmából. A táblát Jakabffy László, a műemlékvédelmi alapítvány igazgatója rendelte meg.

A szentmisét Tempfli József megyés püspök celebrálta. Jelen voltak a református és az ortodox egyház képviselői, valamint Biró Rozália alpolgármester, Tódor Albert alprefektus, Lakatos Péter parlamenti képviselő és Szabó Ödön, a Bihar Megyei RMDSZ ügyvezető elnöke. A gyülekezetet Mírt Mihály, a vártemplom plébánosa üdvözölte.

Beszédet mondott Tempfli József püspök, aki felhívta a figyelmet arra, hogy az emléktáblára vésett nevek tudatosítják mindenkiben, hogy 1102 óta itt vagyunk. A református egyház részéről Csúry István püspökhelyettes történelmi múltunkról és jövőbeni feladatainkról beszélt. Közreműködtek Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos színművészek, valamint a székelyhídi férfikórus. Az emléktáblát Tempfli József püspök és Jakabffy László leplezte le. A tábla megáldása után elhelyezték a kegyelet koszorúit. Az ünnepség nemzeti imánk eléneklésével zárult.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület székházának emléktáblái

1. Emléktábla 1956 tiszteletére

A Városháza utca 27. szám alatt, az egyházkerületi székház és a Partiumi Keresztény Egyetem közös épületének belső udvarában kialakított panteonban található.

Szövege:

„EZERKILENC SZÁZÖTVENHAT,
TE CSILLAG”

Egy Faludy-vers címe. Felül ívesen kerekített. 30x40 cm nagyságú, vörös gránittábla. A szöveg fölött bronzból készült, lyukas zászlódombormű. Készítője Deák Árpád képzőművész.

Az emléktáblát 2006. június 7-én leplezték le, a III. Partiumi Írótábor megnyitása alkalmából. Meleg Vilmos színművész elszavalta Illyés Gyula Egy mondat a zsarnokságról című versét. Bevezetőt mondott Barabás Zoltán költő. Beszédet mondott Pomogáts Béla irodalomtörténész és Tőkés László püspök. Ezt követően Tőkés László és Pomogáts Béla leplezték az emléktáblát. Koszorúzás után elénekelték a Szózatot.

2. Építési emléktábla

Az egyházkerületi székház bejáratí folyosóján van. Szövege:

EGYHÁZKERÜLETI SZÉKHÁZUNK 70. ÉVFORDULÓJÁN
AZ ÉPÍTŐ ELŐDÖK EMLÉKÉRE – IN MEMORIAM:

SULYOK ISTVÁN
THURY KÁLMÁN
ELKÁN KÁROLY

PÜSPÖK
FŐGONDNOK
ÉPÍTŐMÉRNÖK

NAGYVÁRAD, 2006. NOVEMBER 17.

Kb. 40x30 cm nagyságú, fekete gránittábla. Készítője Deák Árpád képzőművész.

2006. november 17-én avatták fel, a székház felépítésének és viszszerzésének állítva emléket. Tőkés László püspök mondott avató beszédet.

3. Bartók Béla-emléktábla

Az egyházkerületi székház udvarán látható.

Felirata: felül BARTÓK ÉV, oldalt keresztben írva 2006. A táblán Bartók Béla bronz dombormű mellképe van. 30x40 cm nagyságú, vörös gránittábla. Készítője Deák Árpád képzőművész.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület állította a Bartók-év tiszteletére. 2006. december 14-én avatták fel a Bartók Béla Emléknapp keretében. Beszédet mondott Tolnay István tanügyi előadó-tanácsos

és Fodor Attila kolozsvári zenetudós. Jelen volt Balassa Sándor zeneszerző és Medveczki Ádám, a Budapesti Operaház karmestere. Az emléktáblát Tőkés László püspök leplezte le. Ezután az egyetem egyik termét Bartók Béla-teremnek nevezték el.

4. Munkácsy Mihály-emléktábla

Az egyházkerületi székház udvarán látható.

Felirata:

MUNKÁCSY
MIHÁLY
1844 – 1900
ARADON ÉLT
1858–1860 KÖZÖTT.

30x40 cm nagyságú, fekete gránittábla. A felirat fölött Munkácsy bronz domborműve látható. Készítője Deák Árpád képzőművész.

2007. január 21-én avatták fel, a Magyar Kultúra Napja alkalmából. Barabás Zoltán egyházkerületi szó-

vívő köszöntötte az egybegyűlteket. Avató beszédet Jakobovits Miklós festőművész mondott. A táblát Tőkés László püspök leplezte le, amelyet koszorúzás követett. A Himnusz eléneklése után az ünnepség a díszteremben folytatódott, ahol Keserű Katalin művészettörténész Munkácsy Mihály újrafelfedezése címmel, vetítéssel egybekötött előadást tartott.

5. Hegyesi Márton-emléktábla

Az egyházkerületi székház udvarán van.

Felirata:

HEGYESI MÁRTON
1846 – 1907
ÜGYVÉD, A BIHARMEGYEI RÉGÉSZETI
ÉS TÖRTÉNELMI EGYLET TITKÁRA,
AZ 1848–49-ES SZABADSÁGHARC KUTATÓJA
HALÁLÁNAK 100. ÉVFORDULÓJÁRA ÁLLITOTTA

A HATÁRONTÚLI MAGYAR EMLÉKHELYEKÉRT
ALAPITVÁNY, ISASZEG NAGYKÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATA, A PARTIUMI ÉS BÁNSÁGI
MŰEMLÉKVÉDŐ ÉS EMLÉKHELY TÁRSASÁG
2007

50x50 cm nagyságú, fehér márványtábla. Balázs Jenő nagyváradi kőfaragómester készítette.

Hegyesi Márton halálának 100. évfordulója alkalmából avatták fel. A táblaavatást emlékülés előzte meg. Előadást tartott Kupán Árpád történész, Szendrő Dénes, a Határontúli Emlékhelyekért Alapítvány (HEA) kuratóriumi tagja, Dukrét Géza, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság elnöke. Avatóbeszédet Tőkés László püspök tartott. A táblát Tőkés László és Flóris János, a HEA kuratóriumi tagja leplezte le. Jelen volt Révész Gizella, a HEA elnöke. Koszorúzás után clénekelték a Szózatot, majd a HEA kuratóriumának tagjai millenniumi emlékszálócskákat nyújtottak át.

6. Ady Endre-emléktábla

Az egyházkerületi székház udvarán van. Felirata:

Ady Endre
1870
1910

A felirat fölött Ady Endre-bronzplakett.

40x30 cm nagyságú, fekete bazalttábla, Deák Árpád szobrászművész alkotása.

A költő 130. születésnapja alkalmából szervezett emlékünnepségek keretében leplezték le, 2007. november 18-án. Az emlékünnepséget az újvárosi református templomban tartották, ahol Pomogáts Béla irodalomtörténész értekezett a költő életművéről. A táblaavatón Székelyhidi Ágoston író tartott avató beszédet. Beszédet mondott még Serfőző Simon költő, a Tokaji Íróklub elnöke, Püski András debreceni országgyűlési képviselő, majd Csúry István püspökhelyettes üdvözölte a megjelenteket. A táblát Püski András és Csúry István leplezték le, amelyet koszorúzás követett.

Ady Endre emléktáblája

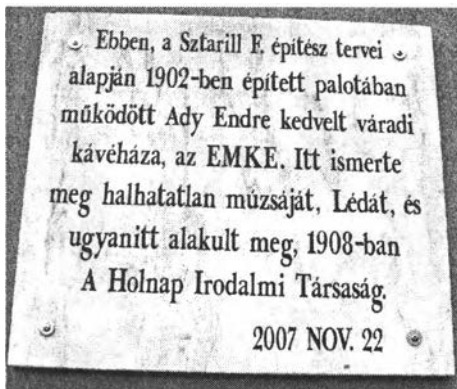
Az Emke, a mai Astoria kávéház falán két emléktáblát lepleztek le. A magyar nyelvű tábla szövege:

Ebben, a Sztarill F. építész tervei alapján 1902-ben épített palotában működött Ady Endre kedvelt váradi kávéháza, az EMKE. Itt ismerte meg halhatatlan műzsáját, Lédát, és ugyanitt alakult meg 1908-ban A Holnap Irodalmi Társaság
2007. NOV. 22

60x40 cm nagyságú márványtábla. Ugyanekkorra a román nyelvű tábla is.

Az előző táblákat leszerelték, még az épület restaurálása előtt. Sorsukról nem tudunk semmit, de a rajtuk levő dátumok amúgy is hibásak voltak.

Az új emléktáblákat 2007. november 22-én avatták fel, Ady Endre születésének 130. évfordulója alkalmából. Beszédet mondott Aurel Chiriac, a Körösvidéki Múzeum igazgatója, Szabó Ödön megyei tanácsos, Tóth János, az Ady Endre Múzeum igazgatója, Cornel Suciú, az Astoria komplexum igazgatója. A magyar nyelvű táblát Szabó Ödön és Tóth János, a román nyelvű változatát Aurel Chiriac és Cornel Suciú leplezte le. Ezután átvonultak az Ady-múzeum elé, ahol megkoszorúzták a költő szobrát.

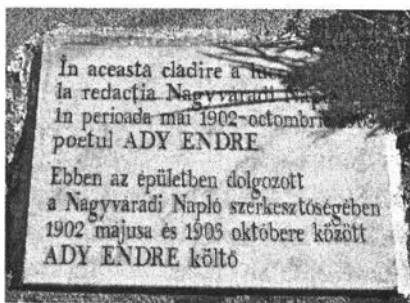

Ady Endre-emléktábla

Az egykori Szent János, ma Ady Endre utca 11. szám alatti épület falán található. A kétnyelvű tábla szövege:

În această clădire a lucrat
la redacția Nagyváradii Napló
în perioada mai 1902 – octombrie
1903
poetul ADY ENDRE

Ebben az épületben dolgozott
a Nagyváradii Napló szerkesztőségében
1902 májusa és 1903 októberé között
ADY ENDRE költő

40x60 cm nagyságú márványtábla. A Nagyvárad-olaszi RMDSZ állította, amelynek székháza az épület belső traktusában található. Harminc évvel ezelőtt, Ady születésének centenáriuma alkalmából tették fel az előző táblát, hibás felirattal, amely 1901 májusát jelölte meg. Ady valóban 1901. május 22-én szerződött át a Szabadság lap-tól a Nagyvárad-i Naplóhoz, de a szerkesztőség akkor még a Sal Ferenc, a mai Dunárea utcában volt. Innen költözött a Szent János utcába. Az első lapszám, melynek fejlécén a Szent János utca áll, 1902. május 7-én jelent meg.

2007. december 21-én leplezték le az új emléktáblát, a költő születésének 130. évfordulója tiszteletére. Delorean Gyula, a Nagyvárad-olaszi RMDSZ elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, Botházy Nándor ismertette a táblaállítás előzményeit. Tóth János, az Ady Endre Emlékmúzeum igazgatója tartott beszédet, majd leleplezték és megkoszorúzták az emléktáblát.

Gulácsy Irén-emléktábla

Petőfi park 20. száma alatti ház falán látható.

Ebben a házban élt Gulácsy Irén 1917–1928 között.

Felirata:

ÎN ACEASTĂ CASĂ A TRĂIT
ȘI A SCRIS ÎN PERIOADA

1917 – 1928

PÁLFFYNÉ

GULÁCSY IRÉN

1891 – 1945

SCRIITOARE JURNALISTĂ

ACEASTĂ PLACA

COMEMORATIVĂ

DEZVELITĂ CU OCAZIA

ÎMLINIRII A 60 ANI

DE LA DECESUL EI 2005

ITT ÉLT ÉS ALKOTOTT
1917-TŐL 1928-IG

PÁLFFYNÉ

GULÁCSY IRÉN

1891 – 1945

ÍRÓNŐ

A NAGYVÁRAD C. IRODALMI

LAP SZERKESZTŐJE

ÁLLÍTTATOTT HALÁLÁNAK

60 ÉVFORDULÓJÁN

2005-BEN

A rézdomborműves márvány emléktáblát az író unokaöccse, Gulácsy Horváth Zsolt készítette. Az emléktáblát 2005. december 17-én avatták fel, az író halálának 60. évfordulója emlékére. Beszédet mondott Tempfli József püspök, Dukrét

Géza a PBMEB elnöke, a megemlékezőt Kupán Árpád történész tartotta. A Szent László Gimnázium két növendéke rövid műsört mutatott be. A táblát az író rokona leplezte le, amelyet koszorúzás követett. Jelen volt Biró Rozália alpolgármester és Szabó Ödön, a Bihar Megyei RMDSZ ügyvezető elnöke, valamint Fodor József általános helynök.

Gulácsy Irén író. 1894. szeptember 9-én született a Szeged melletti Lázárföldpusztán. Tizenhat évesen ment férjhez unokabátyjához, Pálffy Jenőhöz, aki uradalmi mérnök volt egy hansági Esterházy-birtokon. Ott éltek az első világháború kitöréséig, amikor Nagyváradra költöztek, mivel férje a Körös-parti város káptalanjától nyert mérnöki állást. Gulácsy Irén itt kezdett el írni. Munkáira Tabéry Géza figyelt fel, aki az ifjú hölgy *Félre az útból* című első novelláját 1919-ben a várad Magyar Szóban jelentette meg. Rövid időn belül a Nagyvárad belső munkatársai közé fogadta. Rengeteget dolgozott, színdarabjaival visszhangos sikereket ért el. A *Napáldozat*-tal például 1924-ben megnyerte a kolozsvári színház drámapályázatát. Első regényét, a *Förgeteget* 1925-ben adták ki. Ezt követte a *Hamueső*, az Erdélyi Szépművés Céh első kiadott regénye, amelyet Kós Károly grafikai illusztráltak. Az említett két regény, valamint a *Ragyogó Kovács István* című novellagyűjteménye sikerének köszönhetően 1926-ban ő is meghívást kapott Kemény Jánostól az első Helikon-találkozóra, amelyen ugyan nem vett részt, az alapító tagok mégis soraikba fogadták.

A 20-as évek közepétől beteg férjét gondozta. A csodával határos, hogy ebben a lelkiállapotban meg tudta írni a *Fekete vőlegényeket*, leghíresebb, legolvasottabb művét. 1927. február 25-én a férje elhunyt. Később átköltözött Kolozsvárra. Itt jelent meg 1928-ban az *Átall a Tiszán* című elbeszéléskötete. Ezután Magyarországra települt, s itt folytatta történelmi regényeinek sorozatát: *Pax vobis* (1928), *A kállói kapitány* (1933), *Nagy Lajos* (1941), *Jezabel* (1941).

Gulácsy Irén, a Helikon egyik nagyasszonya tragikus körülmények között halt meg 1945. január 2-án, Budapest ostrománál. Lakását bombatámadás érte.

Wagner Nándor-emléktábla

Az Ady Endre utca 26. szám alatt, a szobrászművész szülőházának falán található.

A 30x50 cm nagyságú márványtábla felső részén Wagner Nándor bronzplakettje látható. Alatta bronztábla, a következő felirattal:

ÎN ACEASTĂ CASĂ
A NĂSCUT
SCULPTORUL DE
RENUME MONDIAL

EBBEN A HÁZBAN
SZÜLETETT A
VILÁGHÍRŰ
SZOBRÁSZMŰVÉSZ

Alsó részén: WAGNER
NÁNDOR, majd egymás alatt
1922, 1997.

A tábla Deák Árpád szobrászművész alkotása.

Az emléktáblát a II. Nemzetközi Wagner Nándor-szimpozium keretében avatták fel, 2005. december 19-én. Beszédet mondott Barabás Zoltán költő, Biró Rozália alpolgármester, Chiyo Wagner, a művész özvegye, Tőkés László püspök. Jelen volt még Kiss Sándor, az Academia Humana Alapítvány budapesti elnöke. A koszorúzást szimpózium követte, amelyet az egyházkerületi székház dísztermében tartottak meg.

Bajor Andor-emléktábla

Az Enescu (Ritoók Zsigmond) utcai, egykori lakóházának falán látható. Felirata:

EBBEN A HÁZBAN NEVELKEDETT
BAJOR ANDOR
ÍRÓ
1927 – 1991
ÎN ACEASTĂ CASĂ A COPILĂRIT
SCRIITORUL
BAJOR ANDOR
EMKE 1992

40x30 cm méretű márványtábla. 1992-ben avatta az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, az író születésének 65. évfordulója tiszteletére.

Szabó Lajos lelkipásztor emléktáblája

A várad-réti református templom falán, a bejárattól jobbra található. Felirata:

DR. SZABÓ LAJOS
gyülekezetszervező és templomépítő lelkipásztor emlékére,
aki az istentelen kommunizmus áldozataként 1953-ban
szenvedett mártírhalált.

Állította a Nagyvárad-Réti Református Egyházközség és a Királyhágómelléki Református Egyházkerület a templom újjáépítésének 50 éves jubileumán, az Úr 2006. esztendejében.

50x702 cm nagyságú, fekete gránittábla, felső részén Szabó Lajos bronzplakettjével. Deák Árpád szobrászművész munkája.

2006. december 10-én avatták fel, a templom felépítésének 50. évfordulóján. Igét hirdetett Tőkés László püspök. Pálfi József helyi lelkipásztor ismertette a templom-építés történetét, Bottyán Gyula tiszteletbeli esperes visszaemlékezéseiről beszélt. Beszédet mondott Pete István szenátor, Huszár István

önkormányzati képviselő, Szarka Edit, valamint azon magyarországi testvérgyülekezetek képviselői, akik szintén Szeghalmy Bálint által tervezett templomokban dicsőítik az urat. Közreműködött a Sztáray Mihály Ének- és Zenekar, a zeneóvoda és a Csillagocska néptáncsoport. A Szózat eléneklése után leleplezték az emléktáblát.

Építési emléktábla

A várad-réti református templom falán, a bejáratától balra található.

40x60 cm nagyságú, márványtábla.

Felirata:

EZ A SZENT HAJLÉK ISTEN
DICSŐSÉGÉRE 1946-1956
KÖZÖTT ÉPÜLT

FELSZENTELTETETT 1956.XII.16-ÁN.
 „TI MAGATOK IS MINT ÉLŐ
 KÖVEK ÉPÜLJETEK FEL LELKI
 HÁZZÁ.” I. PÉTER, 2:4.

Gyermekáldozatok emléktáblája

A várad-rogériuszi református templom tornyának falán látható.
 Felirata:

MINTEGY HATMILLIÓ
 MEGNEM SZÜLETETT
 KERESZTÉNY MAGYAR
 GYERMEK EMLÉKÉRE
 1957–2006

30x60 cm nagyságú, fekete gránittábla. 2007. január 28-án avatták fel. az egyetemes imahét záróünnepségének keretében. Az ünnepi istentiszteleten Tőkés László püspök hirdetett igét. Mészáros Edit nyugalmazott tanárnőt Pro Ecclesia-díjjal tüntették ki, majd emléktáblát avattak az orgona oldalán, azoknak a neveivel, akik nagyobb adományokkal járultak hozzá az orgona ideletpítéséhez és felépítéséhez. Jakabffy László a Pro Familiae Alapítvány képviselőjében elszomorító népességi adatokat ismertetett. Az utóbbi ötven évben mintegy hatmillió művi terhesség-megszakítás történt. Pusztul nemzetünk. Hasonló gondolatokat fogalmazott meg dr. Téglási Imre is, a gyaror-

szági Alfa Szövetség képviselőjében. Tőkés László püspök a Nagyváradi Református Gyülekezeti Szövetség javaslatát tolmácsolta: nagy-pénteken verjék félre a harangokat a meg nem született magyarok emlékére, figyelmeztetve nemzetünk fogyatkozására. Fazakas László margittai lelkipásztor alkalmi versét Meleg Vilmos színművész tolmácsolta, amelyet az énekkar szolgálata, majd a Himnusz elénekkelése követett. Ezután kivonultak a toronyhoz, ahol Tőkés László püspök leleplezte az emléktáblát.

Dr. Mózes Károly emléktáblái

Iosif Vulcan (Rimanóczy) utca 10. szám alatti épület falán látható. Ebben a házban élt dr. Mózes Károly 1947–2005 között.

A kétnyelvű szöveg magyar változata:

EBBEN A HÁZBAN ÉLT 1947
ÉS 2005 KÖZÖTT
DOKTOR MÓZES KÁROLY
(1917–2005), KIVÁLÓ ORVOS,
A NAGYVÁRADI KÖZÉPFOKÚ
EGÉSZSÉGÜGYI OKTATÁS ÉS A
MÓZES ISKOLA ALAPÍTÓJA

40x50 cm nagyságú, bazalttábla.

Az emléktáblát 2006. augusztus 1-jén avatták fel. A város díszpolgárának emlékét Petru Filip polgármester, majd dr. Földes Béla önkormányzati képviselő méltatta. Beszédet mondott még dr. Sonia Drăghici, a Járványkórház igazgatója, Stern Péter, a Zsidó Hitközség képviselője, Miorița Săteanu, az 1954-ben a „Mózes egyetemen” végzett asszisztensek nevében. Hertz Anna, dr. Mózes Károly leánya felidézte édesapja élettörténetét. Jelen volt még Biró Rozália és Mihai Groza alpolgármesterek. Az emléktáblát dr. Mózes Teréz, leányával és fiával együtt leplezte le.

Ugyanaznap egy másik emléktáblát is avattak a Városháza utca 13. szám alatti egészségügyi iskola falán.

A kétnyelvű szöveg magyar változata:

EBBEN AZ ÉPÜLETBEN MŰKÖDÖTT
A NAGYVÁRADI EGÉSZSÉGÜGYI
KÖZÉPISKOLA, MELYET DOKTOR
MÓZES KÁROLY (1917–2005), A KIVÁLÓ
ORVOS ALAPITOTT, AKI EGYBEN
NÉVADÓJA ÉS IGAZGATÓJA VOLT EZEN
INTÉZMÉNYNEK 1948 ÉS 1967 KÖZÖTT.

Iparos menhely emléktáblája

A tábla a Titu Maiorescu és a Cuza Vodă utca sarkán található.

Felirata:

ÜDV AZ OLVASÓNAK

Az agg iparosok e menházára az első alapot, 100 forintot mint kezdeményező Bertsey György, akkor testületi elöljáró 1886. I. 26. napján fizette le.

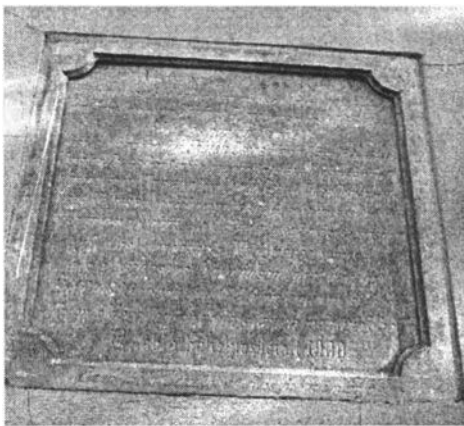
Később hozzájárultak Fábián Lajos, Hann László iparosok, Vinkler József cz. püspök nagyprépost, a n. Várad takarékpénztár, Königsvarter Hermann báró, Zichy Géza és Tisza István grófok, Tisza Kálmán, a helybeli pénzügyintézetek és több nemes szívű iparos pénz, építési anyagok és teljesített munkák ajándékozásával.

A telket ajándékozta Nagyvárad városa
a n.é. közönsége folytonosan pártfogolta.
Épült 1895, megnyílt 1896 milleniumi évben.
Isten áldása legyen rajta, s tartsa meg örökké.

E tábla helyeztetett 1900.

A mészkőből készült, keretelt tábla alján olvasható:

Ezen tábla Veiszlovits A. és fia adomány.

A három utcára, a mai Cuza Vodă, Titu Maiorescu és Kogălniceanu utcákra néző épületet 1896 januárjában adták át. Ez volt a Nagyvárad-i Ipartestület menháza. Megnyitásakor 12 agg iparost helyeztek el benne, de maradt hely bérlakások számára is. Ma lakóház és néhány iroda található benne.

Emlékművek

1956-os emlékmű

A Nagyvárad-Réti Református Egyházközség udvarán állították fel.

Felirata: **In honorem 1956.**

Mérete: 250 cm magas, anyaga gránit.

A kolozsvári Gergely István szobrászművész által alkotott és Dóczi András csíkszeredai szobrászművész által kivitelezett emlékmű 2006-ban készült el.

2006. október 29-én avatták fel, a forradalom ötvenéves évfordulójának tiszteletére.

Az ünnepi istentiszteleten Tőkés László püspök hirdetett ígét. Forradalmi verseket szavaltak Kiss Törék Ildikó és Varga Vilmos

színművészek, majd a Partiumi Keresztény Egyetem kórusa énekelt. Pálfi József réti lekipásztör köszöntötte az ünneplőket, majd az Amerikai Presbiteriánus Egyház, az Anglikán Egyház és a Belga Egyesült Protestáns egyház képviselői szóltak. Beszédet mondott Biró Rozália alpolgármester, Kiss Sándor, a Megyei Tanács elnökének nevében Szabó Ödön, az RMDSZ ügyvezető elnöke, Csepregi András a magyar kormány részéről, valamint Bikfalvy György és Lassan György kapitány, ötvenhatos szabadságharcosok. Ezután Péterffy Lajos és Gál Annamária színművészek szavalatai következtek. Jakobovits Miklós festőművész, a Barabás Miklós Céh elnöke ismertette az emlékművet. A Witner Mária forradalmár által készített és ajándékozott lyukas zászló behozatalakor felcsendült a Szózat, majd a Székely

Himnusz. Elöl a zászlóval, mögötte a fiatalsággal, majd a vendégekkel és ünneplőkkel kivonultak az udvarra, ahol Tőkés László püspök és Pálfi József lelképásztor leleplezte az emlékművet. Ezt követően a jelenlevő lelkészek megáldották az emlékművet, majd a politikai és civil szervezetek képviselői, s több magánszemély elhelyezték a kegyelet koszorúit és virágait. A Csillagocska néptáncegyüttes műsora zárta az ünnepséget.

Apáczai Csere János szobra

Az egyházkerületi székház belső folyosóján látható.

40 cm magas, fából készült mellszobor egy 150 cm magas faoszloptalapzaton helyezkedik el, amelynek felirata:

APÁCZAI
CSERE JÁNOS
1625 – 1659

A mellszobrot Kós András kolozsvári szobrászművész készítette 1986-ban, aki Tőkés László püspök iránti barátsága jeléül az egyházkerületnek ajándékozta. A szobrot október 30-án avatták fel az újvárosi református templomban, a reformáció ünnepe alkalmából.

Végleges helyére november 9-én került az Egyházkerületi Lelkészi Értekezlet tagjainak jelenlétében. Hermán M. János előadó-tanácsos röviden ismertette az alkotó művész munkásságát, majd Tőkés László püspök mondott köszönetet. Az ünnepség a Szózat eléneklésével zárult.

József Attila szobra

A Petőfi-park közepén állították fel.

Egy talapzaton álló, mintegy két méter magas, egészalakos bronzszobor. Alkotója Wagner Nándor, Nagyvárad szülötte. A szobrot a művész özvegye, Chiyo Wagner ajándékozta a városnak, férjének végakarata szerint. 2006. május 1-jén avatták fel, a Varadinum-ünnepségek keretében, a költő születésének 100. évfordulóján. Beszédet mondott Tőkés László püspök, Biró Rozália alpolgármester, Chiyo Wagner. A szobrot Tempfli József püspök áldotta meg. Közreműködött Meleg Vilmos színművész.

Világháborús emlékmű

Nagyvárad Biharpüspöki negyedében látható. Az első kötetben már ismertettük, de akkor még nem sikerült fényképet készíteni róla, így most újra bemutatjuk.

Felirata, magyar és román nyelven:

1914 – 1918

1940 – 1945

IN MEMORIA EROILOR

EPISCOPIEI-BIHOR

BIHARPÜSPÖKI HŐSI HALOTTAINAK

EMLÉKÉRE

Alatta egy külön kis táblán:

BIHARPÜSPÖKI
2004. MÁJUS 30.

Az eredeti emlékművet 1943. december 5-én avatták fel, katonai parádéval. A márványtáblán 125 áldozat neve volt aranybetűkkel bevésve. 1963 tavaszán az emlékművet ledöntötték és elásták, a márványtábla eltűnt. 1993 márciusában kiásták és kiemelték, de a helyreállítása csak 2004-ben történt.

A világháborús emlékmű újra avatását 2004. május 30-án tartották. Az ünnepség a református templomban kezdődött, majd a település egyik kis terén újraállított emlékműnél folytatódott. Avató beszédet a frontharcosok nevében Antal Béla ny. tanár mondott, ismertetve az emlékmű viszontagságos múltját. Beszédet tartott még Csűry István főjegyző, Bíró Rozália alpolgármester, Pásztor Sándor városi tanácsos, Tempfli József megyés püspök, Kerekes Sándor helyi lelképásztor. Ezután harangszó mellett felolvasták a hősök neveit, s minden név elhangzása után egy-egy szál virágot helyeztek el az emlékmű talapzatán. Az ünnepség koszorúzással, valamint a Szózat és a Himnusz eléneklésével zárult.

1848–49-es forradalom és szabadságharc kopjafája

A biharpüspöki világháborús emlékmű parkjában állították fel.

Felirata: 1848–
1849

Mérete: 3 méter magas, 22 cm kadrátos tölgyfa. A nyers tölgyfát Pásztor Sándor városi tanácsos ajándékozta, a kopjafát Szabó István készítette Székelyhídon.

2006. március 15-én avatták fel. Féth Irén, az RMDSZ biharpüspöki szervezetének vezetője köszöntötte az egybegyűlteket. Beszédet mondott Pete István szenátor, Biró Rozália alpolgármester, Pásztor Sándor városi tanácsos. Gavrucza Tibor székelyhídi református lelkész bemutatva Szabó Istvánt, a kopjafa készítőjét. Az emlékművet Csűry István püspökhelyettes áldotta meg. Ezután Bitte Rozália, a Biharpüspöki Alapítvány elnöke szólt, majd rövid műsor után koszorúzás következett.

Síremlékek

A Rulikowski temető egy közös parcellájában három síremlék található:

1. Sulyok István püspök síremléke

Felirata:

SULYOK ISTVÁNNÉ
SZÜL.
VARGA MÁRIA
1864 – 1908
SULYOK ISTVÁN
REFORMÁTUS PÜSPÖK
1859 – 1944.

GIZIKÉM
BALAJTHY JENŐNÉ
EMLÉKÉRE AKI AMERIKÁBAN
ELHUNYT 1975 BEN

SULYOK PÁL
1890 jun.21–jun.25
SULYOK ISTVÁN
1892 máj.13–máj.25.
SULYOK ILONA
1898

Fekete bazalt obeliszk.

2. Ritoók Zsigmond síremléke

Felirata:

RITOÓK
ZSIGMOND
1837 – 1905
A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLA
ELNÖKE
A BIHARI REFORMÁTUS
EGYHÁZMEGYE
GONDNOKA
ISKOLASZÉKI ELNÖK

Fekete bazalt obeliszk.

3. Szeghalmy Bálint építész síremléke

Felirata:

SZEGHALMY
 BÁLINT
 ÉPÍTÉSZ
 törv.hat.biz.tag
 1839 – 1896
 NEJE
 sz.KOVÁCS JULIA
 1852 – 1915
 DR.SZEGHALMY SÁNDOR
 1886 – 1964

Fekete bazalt obelisztk.

Pataky Elek honvéd síremléke

A Rulikowski temetőben áll.

Felirata:

Itt nyugszik
 felejthetetlen jó fiúnk
 Doberdónál a Hazáért
 hősi halált halt
 PATAKY
 ELEK
 M. kir. 4.-ik
 honvéd gyalog ezred
 hadnagya
 élt 18 évet
 meghalt 1916. szept. 16.

Fekete gránit obelisztk.

Búthi Sándor püspök síremléke

A Rulikowski temetőben található. Felirata:

BÚTHI SÁNDOR
REFORMÁTUS PÜSPÖK
1913 – 1967
A SZERETET SOHA EL NEM FOGY
I. KOR. 13: 8

Fekete gránit sírkő.

Világháborús emlékmű

A Rulikowski temetőben, a felszámolt magyar első világháborús emlékmű helyett állították 2007-ben.

Felirata:

HŐSEINK
EMLÉKÉRE
1914 – 1918
1940 – 1944

Nyugosznak ők a hős fiak
Dúló csaták után,
Nyugosznak ők, s sírjok fölött
Zöldel bokor, virány

Fehér műkő obeliszk.

Tabéry Géza író síremléke

A Rulikowski temetőben van.

Felirata:

TABÉRY GÉZA
1890 – 1958.

Alatta toll és kalamáris.
Betonból öntött síremlék.

Papp Magda színművésznő síremléke

A Rulikowski temetőben áll.

Felirata:

dr. PAPP TIBOR
1912 – 1968
PAPP MAGDA
1921 – 1992

Rózsaszínű műkőre helyezett fekete gránit tábla. 2007-ben állították a művésznő halálának 15. évfordulója emlékére.

Nagy István lelkipásztor síremléke

A várad-rogériuszi templom tornya alatt látható.

Felirata:

NAGY ISTVÁN
a nagyváradai ref. egyháznak
két évtizeden át
buzgó lelkésze
s a biharvidéki
ref. egyházmegyének
kiérdemült esperese
SZÜL. 1807 OKT. 24-ÉN
MEGH. 1883 JUN. 12-ÉN
LELKIPÁSZTORKODÁSÁNAK 49-IK
MUNKÁS ÉLETÉNEK
76-IK ÉVÉBEN.

180 cm magas homokkő obeliszk. A szöveg fölött egy nyitott biblia díszíti.

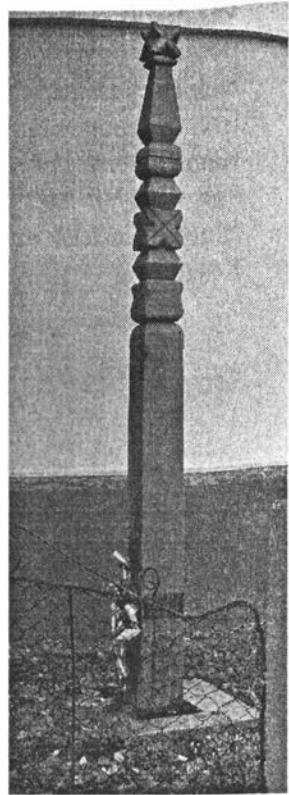
ÁRPÁD – ARPĂȘEL

FEKETEBÁTOR – BATĂR KÖZSÉG

1. Kopjafa Árpád fejedelem tiszteletére

Kb. 2,5 méter magas kopjafa. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület készítette.

2007. július 8-án avatták fel a honfoglaló Árpád vezér halálának 1100. évfordulójára. Tőkés László püspök hirdetett igét a kastély udvarán felállított színpadról. A színpadi díszletek között volt látható az egykori, Brassó fölötti Cenken felállított Árpád-szobor megrongált feje. Ezután a díszvendégek szóltak a megjelentekhez: Mikló Ferenc bihari esperes, Kovács Zoltán egyházkerületi főgondnok, Toró T. Tibor parlamenti képviselő, David Kilgour kanadai szenátor, Török László, Nagyszalonta polgármestere, Tódor Albert, Bihar megye alprefektusa, Szilágyi Zsolt, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács alelnöke és Filep Ferenc helyi lelkipásztor. Az Árpád-díj átadásakor Tolnay István egyházkerületi tanácsos méltatta Szörényi Levente zeneszerző és előadóművész tevékenységét. Ezután a templom udvarán felállított kopjafát leplezte le Tőkés László püspök. A különböző településekről egy-egy zacskó földet hoztak, amelyből egy kisebb Árpád-halmot hoztak létre a kopjafa lábánál, amelyet meg is szenteltek. Az avatóbeszéd Hermán M. János egyházkerületi előadó-tanácsos tartotta. Közreműködött Gali Teréz szalontai előadóművész.

2. Építési kazetta-felirat

A református templom mennyezetének közepén levő kazettában a következő szöveg olvasható:

Ez Mennyezet Készült A 1789^{dik} eszt: N: Mester Ferencz u: Feő
 Biróságában (Cs) Sárközi Istv: Ökrös Istv: Katona Istv: Fay
 Vas Fer: ö: Sarközi Istv: Sárközi Imre Szabó Mihály
 Besenyei Istv: Szijártó Mih: és Ökrös László urai:
 mék Eskütségeken Szöke Sánd: Nót: Túri
 Istv: úr kuratorság: I: Túri Mih: egyházfiségában
 Katona Gerg: és P: Szabó Mih: Kis Biróságokban
 Sólt: CXLVI XI 2 Ditsérem az Urat az én éle-
 temben. Éneklek az én istenemnek migélek.
 Készült Jablonkai Jóseph Asztalos Mest. által.

3. Orgonaépítési tábla

Az orgona billentyű-asztalának elülső részén látható.
Felirata:

Isten dicsőségére
HÁLA ÁLDOZATUL, SAJÁT KÖLTSÉGÜKÖN
LÉTESITETTÉK EZT AZ ORGONÁT:
Besenyi István és neje Székely Mária
B. Sárközi Gergely és neje Csepreghy Mária
1933 év november 19én.
„A JÓ KEDVŰ ADAKOZÓKAT SZERETI,
MEGÁLDJA, MEGSEGITI A JÓ ISTEN”

BELÉNYES – BEIUŞ**Pathai István lelkipásztor kopjafája**

Felirata – szemben:

PATHAI
 ISTVÁN
 1555 PÁPA
 + 1637
 BELÉNYES
 1612 – 1629
 DUNÁNTUL PÜSPÖKE
 1631 – 1637
 BIHAR ESPERESE
 2007
 EMLÉKÉRE
 ÁLITTATTA:

Bal oldalt:

ROHONC,
 SZALÓNÁK,
 VESZPRÉM,
 KISKOMÁROM,
 PÁPA,
 LELKIPÁSZTORA

A BELÉNYESI
 REFORMÁTUS
 EGYHÁZKÖZSÉG

Jobb oldalt:

ROHONC,
 SZALÓNÁK,
 VESZPRÉM,
 KISKOMÁROM,
 PÁPA,
 LELKIPÁSZTORA

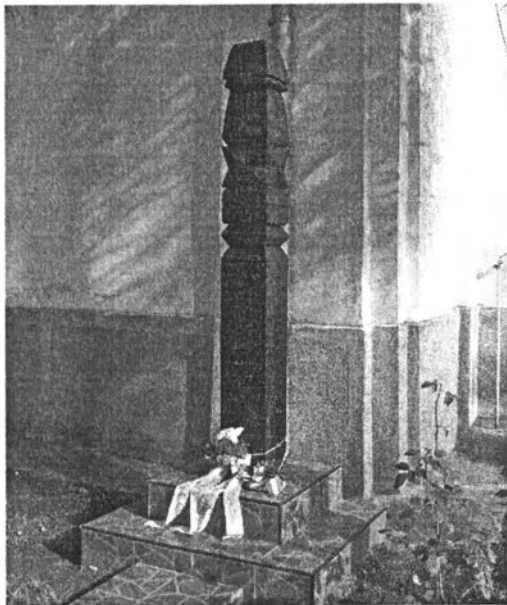
A DUNÁNTULI
 REFORMÁTUS
 EGYHÁZKERÜLET

Csempével borított lépcsős talapzaton nyugvó, 2 méter magas kopjafa. Miklós János képzőművész faragta.

Az avató ünnepséget a Dunántúli Református Egyházkerület és a Belényesi Református Egyházközség szervezte 2007. július 15-én, Pathai István halálának 370. évfordulója alkalmából. Az ünnepi ige-

hirdetést dr. Márkus Mihály dunántúli püspök végezte. Réman Elek István helyi lelkipásztor köszöntötte a gyülekezetet, majd Mikló Ferenc, a Bihari Református Egyházmegye esperese emlékezett Pathai Istvánra. Ezután a Pápai Református Teológiai Akadémia hallgatóinak műsora következett. A Himnusz eléneklése után az ünnepséget a templomkertben folytatták. A dunántúli püspök ismertette az egykori lelkész életútját. Imádságot Boros István belényesújlaki lelkipásztor, a bihari esperesi hivatal főjegyzője mondott. A kopjafát Márkus Mihály és Réman Elek István leplezte le.

Pathai István. 1555-ben született Pápán. Teológiai tanulmányait követően lelkészi szolgálatot végzett Rohoncon, Szalónakon, Veszprémben, Komáromban, Pápán és Belényesben. 1623 és 1629 között a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke volt. A kirobbanó török- és Habsburg-ellenes háborúk veszélyeztették a püspök életét, ezért Bethlen Gábor fejedelem elhívta a belényesi szószékre. Így 1631-ben elfoglalta a belényesi parókiát. Nemsokára megválasztották a Bihari Református Egyházmegye esperesének, amelyet 1637-ig látott el, egészen haláláig. Belényesben temették el.

BELÉNYESÚJLAK – UILEACU DE BEIUȘ

Világháborús emlékmű

A református templom előtt található.

Felirata:

„Akiket a két háború
tőlünk elvett
ÚJLAK népe soha
el nem felejt”

I. v. Háború
BALLA KÁROLY
BALLA PÉTER
L. BALOGH JÓZSEF
L. BALLA LAJOS
BALOGH MIHÁLY
Id. R. BALOGH SÁNDOR
BÁLINT JÁNOS
BÁLINT PÉTER
E. BALOGH MIHÁLY
BUNTA MIHÁLY
DEME PÉTER
GERGELY FERENC
GYULAI PÉTER
MOLNÁR JÁNOS
NÉMETH GÁBOR
K. MÁRTON IMRE
K. MÁRTON JÓZSEF
K. MÁRTON SÁNDOR

MÁRTON JÁNOS
PATAKI JÁNOS
SIMON BÁLINT
SIMON ISTVÁN
SIMON JÓZSEF
SIMON JÁNOS

II. v. Háború
BALLA ISTVÁN
M. BALOGH JÁNOS
Ifj. R. BALOGH SÁNDOR
R. BALOGH ISTVÁN
FAZEKAS ISTVÁN
SZABÓ ISTVÁN
KISS ISTVÁN
KOLLÁR PÉTER
PATAKI JÓZSEF
BÁLINT MIHÁLY

Termésköből rakott talapzaton álló kb. 150x40 cm nagyságú márványtábla, két oldalán egy-egy márvány virágtartó. Mellette, közös talapzaton, kopjafás lélekharang, alsó részén 2001 felirattal. Pákai Ferenc és Boros István lelkipásztor készítette.

2001. július 22-én avatták fel. Az ünnepi istentiszteleten Borsi Zsigmond esperes szolgált. Az ünnepen részt vettek a környékbeli lelkészek. Az emlékművet Zsisku István belényesi lelkipásztor leplezte le. Minden évben itt tartják a március 15-i és október 23-i megemlékezéseket.

BERETTYÓSZÉPLAK – SUPLACU DE BARCĂU

1. Világháborús emlékmű

Egy szépen kialakított tér közepén áll.

Felirata négy nyelven: magyarul, románul, szlovákul és héberül készült. Magyar változata:

A KÉT VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETT BERETTYÓSZÉPLAK
KÖZSÉG HŐSEINEK EMLÉKÉRE

Egy méter magas, fekete csempével borított csonka kúp alakú talapzaton álló 30x60x60 cm nagyságú fehér márványtömbre vésték a szöveget. Ezen áll a 100 cm magas márvány obeliszk.

2004. július 24-én avatták fel, a falunap alkalmából. Az ünnep a Művelődési Házban kezdődött.

Eugen Moldovan polgármester a település monográfiáját, Octavian Tripon igazgató az iskola, Ionița Nicolae a kőolaj-kitermelés történetét ismertette. Jelen volt Gavrilă Ghilea megyei tanácsi alelnök, Alexandru Retegan alprefektus, Pete István szenátor, Szabó Ödön az RMDSZ megyei alelnöke. Az emlékműnél Uszkay Huba református lelkész beszélt magyarul, majd Pinte Octavian ortodox pap felszentelte az emlékművet, utána Kocsis Lajos alpolgármester mondott beszédet.

2. Szathmári Orbán Sámuel lelkipásztor emléktáblája

A református templom külső falán látható.

Felirata:

SZATHMÁRI
ORBÁN SÁMUEL
református lelkipásztor
1723 – 1757
Halálának 250-ik évfordulójára.
állította a berettyószéplaki
Református Egyházközség. 2007

50x30 cm fehér márványtábla.

2007. november 4-én avatták fel, a Berettyószéplakról elszármazott magyarok találkozója alkalmából. Igét Gellért Gyula esperes hirdetett. Bede Ferenc helyi lelkipásztor köszöntötte az egybegyűlteket. Az elszármazottak nevében Kocsis Emese adományt adott át az új kápolna építésének költségeire. Köszönetet mondott Salánki Zoltán főgondnok. Bagosi József, Budapesten élő történész, közíró Szathmári Orbán Sámuelről tartott előadást, aki református fiúiskolát építtetett Széplakon és bevezette a reformátusok első nyilvántartását az 1700-as évek első felében. A Himnusz eléneklése után leleplezték az emléktáblát, amelyet Gellért Gyula esperes áldott meg.

BÉLFENYÉR – BELFIR TENKE – TINCA KÖZSÉG

A kommunizmus áldozatainak emléktáblája

A római katolikus templom előtt álló feszület talapzatánál helyezték el. Felirata: „Az el nem sodort falu”
hőseinek emlékére
2006 március 18.

20x30 cm nagyságú márványtábla.

2006. március 18-án avatták fel. A szentmisét Kiss Márton plébános celebrálta. Demeter Ottó, a magyarországi Zsadány lelkipásztora beszélt az 1848–49-es forradalomról. Az ünnepség a templomkertben folytatódott. Szabó István az 1949-es bélfenyéri parasztlázadást ismertette. Csák László és Bíró József lakosokat helyben agyonlőtték, hat módosabb családot Konstanca melletti falvakba deportáltak. A krónika elhangzása után Berke Sándor tenkei református lelkipásztor mondott ünnepi beszédet, majd Márton atya fölszentelte és megáldotta az emléktáblát. Ezután Kossuth-nóták, majd a helybeli iskolások és a szeretetotthon gyermekeinek műsora zárta az ünnepséget.

BIHAR – BIHAREA

1. Szent István szobra

A római katolikus templom kertjében található.

Talapzatának felirata:

HOL VAGY
ISTVÁN KIRÁLY
TÉGED MAGYAR KÍVÁN
A BIHARI PÜSPÖKSÉG ALAPÍTÁSÁNAK
1000. ÉVFORDULÓJÁRA
2005

A másfél méter magas, egész alakos bronzszobor egy 1 méter magas márványtalapzaton áll. A páncélmellénybe öltöztetett, koronás király, az országalmát tartja a kezében. Sántha Csaba szovátai szobrászművész alkotása.

Ezzel a művészi alkotással a Szent István által alapított ezeréves bihari katolikus püspökségnek állítottak emléket.

Az avató ünnepséget 2005. augusztus 28-án tartották. A szentmisét Tempfli József megyés püspök és Bosák Nándor debrecen-nyíregyházi püspök közösen celebrálta. Tempfli atya ismertette a bihari püspökség történetét, majd első szent királyunk érdemeit taglalta. A szentmise végén Szent István jubileumi emlékéremmel tüntették ki azokat, akik hozzájárultak a szobor felállításához. A szobrot Somogyi Imre helyi plébános és Nagy Gizella polgármester lepeltette le. Tempfli József főpapi áldásában felelevenítette a szent király, nemzetünk fényes vezérszavának erényeit, majd Bosák Nándor püspök fohásza követke-

zett. Beszédet mondott dr. Cseh Áron, Magyarország kolozsvári főkonzulja, dr. Mikola István, a Magyar Egészségügyi Társaság elnöke. Jelen volt Pete István szenátor, Sóki Béla és Lakatos Péter képviselők, az Illyés Alapítvány, a Magyar Demokrata Fórum és a Magyar Szocialista Párt képviselői, valamint számos polgármester, a határ mindkét oldaláról. Nagy Gizella polgármester megköszönte a jelenléteket, majd az egyházi és a világi személyiségek megkoszorúzták a szobrot. Az ünnepség a Himnusz eléneklésével zárult.

2. Mártírok síremléke

A református temető elején, a bejáratától jobbra két csónak alakú fejfából emléket állítottak 2005 augusztusában, a község két mártírjának, akiket 1949. augusztus 12-én végeztek ki a kommunisták.

Darabont Ferenc és Szabó Péter fejfájára a kivégzés napját rótták fel. A feketére festett fejfa felső részén a szomorúfűz jelképét vésték.

Csernák Béla helyi református lelkész kezdeményezésére állíttatta az önkormányzat.

BIHARDIÓSZEG – DIOSIG

Gróf Széchenyi István emléktáblája

A polgármesteri hivatal épületének falán található.
A kétnyelvű tábla magyar változatának felirata:

E HÁZBAN LAKOTT
GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN
MINT A HESSEN–HAMBURGI
HUSZÁREZRED KAPITÁNYA
1820 – 1825-IG.
A LEGNAGYOBB MAGYARNAK,
MAGYARORSZÁG
UJJÁTEREMTŐJÉNEK,
A KÖZÜGYEK LELKES
HARCOSÁNAK
EMLÉKÉRE EMELTETTE
BIHARDIÓSZEG KÖZÖSSÉGE.
VISSZATÉTETETT 2006-BAN

Az eredeti táblát 1908. május 24-én avatták fel, nagy ünnepség keretében a mostani Polgármesteri Hivatal falán. Az emléktáblát a két világháború között befalazták, majd a negyvenes évek elején kibontották. 1958-ban verték le, a kommunista diktatúra idején.

Valójában Széchenyi három alkalommal tartózkodott, hosszabb-rövidebb ideig Diószegen. 1820. december 16-án, apja halálhírére hamar távozott. A szájhagyomány úgy tarja, hogy hazafelé menet nehezen tudott átjutni a Dunán, s ekkor fogant meg benne a Lánchíd építése. 1821. május 4-én, lóvásárlás ürügyén innen indult Erdélybe. Ekkor ismerkedett meg Wesselényivel. 1823. május 14. körül meglátogatja Domokos Lőrincet, Bihar vármegye főjegyzőjét. Szeptemberben végleg távozik a tájról.

Az emléktáblát 2006. október 8-án avatták újra, a helybeli RMDSZ választmányának kezdeményezésére. Az avatóünnepséget dr. Bacsó László polgármester nyitotta meg. Beszédet mondott Pete István sze-

nátor, Lakatos Péter parlamenti képviselő, valamint Maklucz Attila történelemtanár a legnagyobb magyar életútját ismertette. Jakab László, a helyi RMDSZ elnöke köszönetet mondott minden támogatónak. A leleplezés pillanataiban a református ifjúsági furulyacsoport szolgált. Ezután Gellért Gyula esperes megáldotta a táblát, amelyet koszorúzás követett. Az ünnepség a Szózat eléneklésével zárult.

BIHARSZENTJÁNOS – SÂNTION

BORS – BORȘ KÖZSÉG

1. Fekete József jegyző síremléke

A református temetőben található.

Felirata – elől:

FEKETE

JÓZSEF

Szentjános község

JEGYZŐJE

élt 68 évet

meghalt

1898 márczius 23.

Béke poraira!

Jobb oldalt:

FEKETE

IDA

1877–1882

Bal oldalt:

FEKETE

IDA

szül.1871 febr 7.

megh.1871 szept.11.

Hátul:

FEKETE

JÓZSEFNÉ

szül:

Horváth Mária

1833 – 1895.

Fekete Emilia

1851 – 1871.

A 2 méter magas márvány obeliszket Kőwy Márton, nagyváradí kőfaragó készítette.

2. Vályi Kalas György tanító síremléke

A református temetőben áll.
Felirata:

A. B. F. R. A.
ITT NYUGSZIK
VÁLYI
KALAS GYÖRGY
a Szent Jánosi ev. ref. Egyháznak
40 évig szolgált hű tanítója
SZÜLETETT 1829 NOVEMBER 5.
MEGHALT 1891 OKTÓBER 12.
E sírkövet emeltették bús özvegye
és szerető gyermekei.
ELMEGYÜNK DE SZÍVÜNK
ŐRIZI EMLÉKEDET.

180 cm magas homokkő obelisztk.

3. Halász Benjámín tanító síremléke

A református temetőben áll.
Felirata:

Itt nyugsznak
HALÁSZ
BENIÁMIN
1825 – 1905
44 évig volt a
SZT. JÁNOSI
ev. ref. egyház
TANÍTÓJA
Az alsó vastagabb tömbön:
GYERMEKEI
JOLÁN 1866 – 1867

ERNŐ 1878 – 1882

ELEK 1880 – 1906

Áldás poraikra!

Két méter magas mészkő obeliszk.

4. Kövendi Lajos gazdatiszt síremléke

A református temetőben áll.

Felirata:

E KÖZÖS SIRBAN
ALUSZSZÁK ÖRÖK ÁLMUKAT
KÖVENDI LAJOS
SZT. JÁNOSI URADALMI GAZDA
TISZT
(:SZÜLETETT: 1858:)
S ÉRETTE ÉLT – HALT HŰ NEJE:
BENKŐ RÓZA
(:SZÜLETETT: 1856:)
MEGHALTAK 1886 ÁPRIL 30-ÁN
BOLDOG HÁZASSÁGUK 4-IK
ÉVÉBEN
Viraszszon
csendes síri álmuk felett
a szerető testvérek
bús emlékezete!

220 cm magas homokkő obeliszk.

BIHARVAJDA – VAIDA

BIHARFÉLEGYHÁZA – ROȘIORI KÖZSÉG

Kopjafa

A református templomkertben állították fel.

Felirata:

VILÁGHÁBORÚS HŐSI HALOTTAINK

KALMÁR BÉLA

CZIRJÁK GÁBOR

CZIRJÁK IMRE

SZABÓ GYULA

KALMÁR LAJOS

KERECSÉNYI JÁNOS

CZIRJÁK GYULA

FÜZESI SÁNDOR

VARGA GYÖRGY

BALLA LAJOS

BORBÉLY ISTVÁN

BALOGH SÁNDOR

SZABÓ JÓZSEF

MAJOR LAJOS

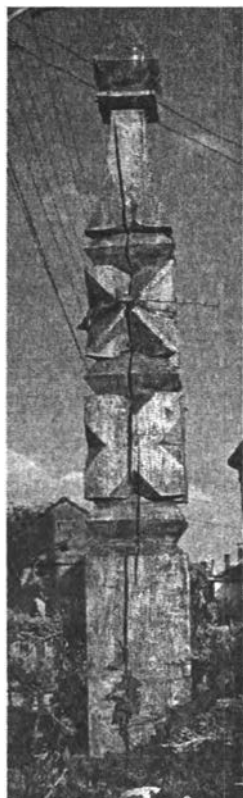
LUKÁCS MIKLÓS

KALMÁR SÁNDOR

KUN LAJOS

MAJOR SÁNDOR

EMLÉKÉRE BIHARVAJDA 1999.

A két méter magas kopjafa egy kb. egy méter magas, terméskövekből rakott talapzaton áll. Az egyik kő lecsiszolt oldalára vésték a neveket. Székely mesterek munkája.

1999. március 15-én avatták fel a világháborúk hőseinek tiszteletére, a biharvajdai gyülekezet jelenlétében.

ERDŐGYARAK – GHIORAC

ILLYE – CIUMEGHIU KÖZSÉG

1. Világháborús emléktábla

A református templomban, a torony alatti átjáróban található.

Felirata: AZ 1944-ES HÁBORUBAN

ELESETT HŐSÖK NÉVSORA

BALOG IMRE	MÁRKUS JÁNOS
BONDÁR GÁBOR	MÁRKUS SÁNDOR
BUJDOSÓ IMRE	MAKAI GÁBOR
DÉZSI IMRE	MAGYAR LAJOS
ELEK ALBERT	SÁRKÖZI IMRE
GALI LÁSZLÓ	SZEGI GYULA
GÁL IMRE	SZEGI IMRE
HAVANCSÁK LAJOS	SZILÁGYI ISTVÁN
JÁRÓ JÁNOS	SZÁSZ LAJOS
JOHANCSIK GYULA	TURI ISTVÁN
KOCSIS JÓZSEF	VARGA LÁSZLÓ
KELEMEN LAJOS	VARGA MIHÁLY
MEDVE LAJOS	VÁRDAI JÁNOS
MOLNÁR MIHÁLY	ZÁGONYI ISTVÁN

AMA NEMES HARCOT

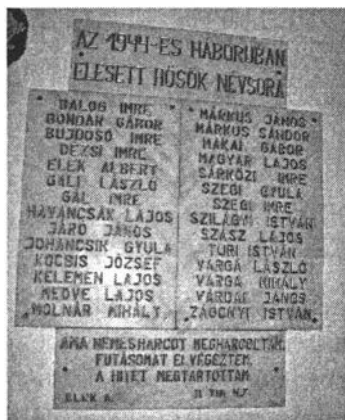
MEGHARCOLTAM.

FUTÁSOMAT ELVÉGEZTEM.

A HITET MEGTARTOTTAM.

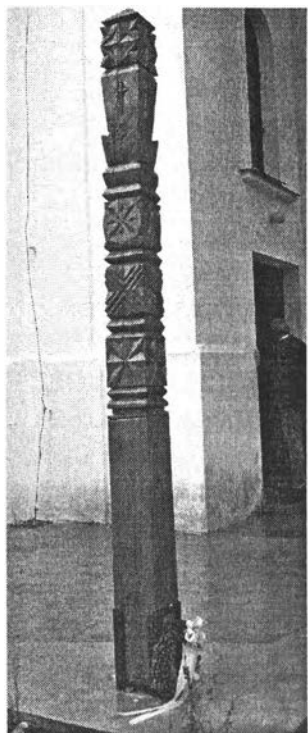
ELEK A. II. TIM 4.7.

Fölül és alól egy-egy 20x50 cm-es, közöttük, egymás mellett két 50x35 cm nagyságú márványtábla. A táblákat Elek Albert gyaraki kőművesmester készítette az RMDSZ megrendelésére.

2004. május 2-án leplezték le. Az ünnepi istentiszteleten Kerekes József, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület előadó-tanácsosa hirdetett ígét. Prém Imre Csaba helyi lelkipásztor köszöntése után beszédet mondott Szemes József, a helyi RMDSZ-szervezet elnöke, Szabó Ödön megyei tanácsos, a nagyszalontai RMDSZ nevében Sárközi Sándor, valamint Pusztai Antal helyi lakos. Az emléktábla leleplezése után koszorúzás következett.

2. Kopjafa

A templom előtt áll.

Felirata: ERDŐHÁTI

NAPOK

MC

9.

1347 –

2005

ERDŐGYARAK

658

Mérete: 20x20x200 cm, anyaga: akácfa. Szűcs Béla nyugalmazott lelkipásztor készítette.

2005. szeptember 17-én avatták fel a település 658. éves fennállása tiszteletére, az Erdőháti Napok keretében, amelynek főrendezője Kerekes József tanácsos volt. Az ünnepi istentiszteleten tizenhét gyülekezet képviseltette magát. Csűrű István főjegyző hirdetett ígét. A továbbiakban a rendezvényt Filep Ferenc árpádi lelkipásztor vezette le. Ráduly Emil tanár Árpád-díjat kapott. A kopjafát Kerekes József lelkész, egyházkerületi tanácsos és Bartis László gondnok leplezte le. Közreműködött az erdőgyaraki gyermek-, valamint a telegdi és simonyifalvi felnőtt táncsoport.

ÉLESD – ALEŞD

Emléktábla

A református templom bejárata felett látható.

Felirata:

1988
MINDEDDIG
MEGSEGÍTETT MINKET
AZ ÚR
I. SÁM. 7:12

ÉRKESERŰ – CHEȘEREU

KISKEREKI – CHERECHIU KÖZSÉG

Adományozó emléktábla

A református templom bejáratánál található. Felirata:

EZEN EMLÉKTÁBLA AMERIKÁBAN

ÉLŐ TESTVÉREINK

ZAMFIR ANNA SZILVIA

ÉS

HORVÁTH ALEX

ÁLDOZATKÉSZSÉGÉT ÖRÖKÍTI MEG,

MELY ÁLTAL TEMPLOMUNK

HARANGJAIT AZ ÚR 2005.

ESZTENDEJÉBEN VILLAMOSÍTHATTA

HÁLÁJA JELÉÜL KÉSZÍTTETTE AZ

EGYHÁZKÖZSÉG

50x50 cm nagyságú márványtábla. A hálás gyülekezet 2005-ben állíttatta.

ÉRMIHÁLYFALVA – VALEA LUI MIHAI

1. Zelk Zoltán emléktáblája

A városi könyvtár külső falán található.

Felirata:

VÁROSUNK SZÜLÖTTE
ZELK ZOLTÁN
KÖLTŐ
1906 – 1981
EMLÉKÉRE ÁLLÍTOTTA
A VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT ÉS
A PARTIUMI EMLÉKHELY BIZOTTSÁG
2006-BAN

40x80 cm nagyságú márványtábla. A tábla közepére a költőt ábrázoló plakettet erősítettek, amelyet Szilágyi Ferenc képzőművész készített. Az emléktábla szövegét Pálinkás Miklós véste ki.

Az emléktáblát 2006. április 23-án avatták fel, a költő születésének 100., halálának 25. évfordulója tiszteletére, a helyi önkormányzat és a Partiumi és Bán-sági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság szervezésében. Közel százan gyűltek össze a városi könyvtár erre az alkalomra felújított épülete előtt. Kovács Zoltán polgármester üdvözölte a megjelenteket. Köszönetet mondott mindazoknak, akik hozzájárultak a felemelő rendezvény megszervezéséhez. Sóki Béla parlamenti képviselő Zelk Zoltán emberi nagyságáról beszélt, Dukrét Géza a költő

életpályáját ismertette. Szilágyi Aladár, a Nagyváradí Ady Társaság elnöke szerint a határmentét zászlóerdő borítaná, ha mindenüvé zászlót tűznének, ahol nagyjaink születtek. Nagy öröm, hogy ez a zászlóerdő most egy új zászlóval gyarapodott. Az emléktáblát Sóki Béla és Dukrét Géza leplezte le. A leleplezés és a koszorúzás után a diákok szép műsort adtak elő a költő verseiből. A rendezvény állófogadással zárult, a városháza dísztermében. A nap tiszteletére emléklapot és emlékfüzetet adott ki a polgármesteri hivatal.

Zelk Zoltán 1906. december 18-án született Érmihályfalván, a 20. század magyar költészetének egyik kiemelkedő alakja, a kétszeres Kossuth-díjas és József Attila-díjas költő. Mégcsak féléves volt, amikor elköltöztek innen Szilágysomlyóra, majd Szatmáron és Budapesten élt. Életpályája nem volt mentes az ellentmondásoktól, akár a kor, amelyben élt. Életkörülményei és származása meghatározták, hogy a baloldali írók táborába tartozott. A háború alatt munkaszolgálatos volt, elhurcolták Ukrajnába, utána újságíró lett a Szabadság szerkesztőségében. Az 1956-os forradalom idején egyik szerkesztője volt az írók memorandumának, ezért bebörtönözték.

Kitűnő költő, remek újságíró és széppróza író is volt. Számos verseskötete jelent meg, mint *Csuklódon kibuggyan a vér* (1933), *Alkonyi Halászat* (1954), *Meszelt égbolt* (1960-as évek), *Ahogy a kötél-táncosok* (1975). Ugyanakkor kitűnő gyermekverseket és verses meséket is írt. Mindig a tiszta mély érzések, a jó humor, nyíltszívűség és barátkozó készség jellemezte.

S bár születésétől számítva csak egy félévet élt itt, de szíve mindig idehúzta a szülőföldre. Baráti kapcsolatot tartott fenn Érmihályfalva másik nagy költőjével, Máté Imrével, aki többször meglátogatta Budapesten. 1981. április 23-án halt meg.

2. 1956-os emlékjel

A református templom kertjében állították fel.

Az emlékjelt Kiss György helyi fafaragó készítette. A szögesdrótok közé szorított, szenvedő emberi testet jelképező alkotást egy 80 cm magas betonkockára helyezték. A talpzat oldalán elhelyezett kis márványtáblán csak '56 olvasható.

2006. október 22-én avatták fel, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület által meghirdetett Forradalmi Emlékhét keretében. Az ünnepi istentiszteleten Balázsné Kiss Csilla lelkipásztor a hit erejéről prédikált.

Az ígéhirdetés után a GGG Irodalmi Stúdió tagjai vers-összeállítást mutattak be, Bokor Irén és Kiss Körösi Jolán tanárnők vezetésével. A rendezvény a templomkertben folytatódott. Avatóbeszédet Török László közgazdász mondott, aki tagja volt annak a csoportnak, akiket börtönnel büntettek. Az emlékjelt Kiss György és Török László leplezte le.

3. Sass Kálmán mártír lelkipásztor szobra

A református gyülekezeti teremben állították fel.

A mellszobrot vadcsereznyefából készítette Kiss György helyi fafaragó, amelyet egy 1 méter magas fatörzsre helyeztek. Alsó részén a következő felirat olvasható: Sass Kálmán 1905 – 1958.

2006 októberében avatták fel, a Forradalmi Emlékhét keretében. Szuhányi Katalin ny. tanárnő korabeli terítőket, iratokat, fényképeket mutatott be, majd Sass Kálmánról beszélt, aki 1937 és 1957 között szolgált Érmihályfalván. A Musica Sacra Kamarakórus kórusműveket adott elő, majd egyperces néma felállással hajtottak fejet a lelkipásztor emléke előtt. Az ünnepség a Hymnus elénekülésével zárult.

4. Veronika diakonissza emléktáblája

A református egyházközség diakóniai központjának falán helyezték el.

Felirata:

„AZ ÉN ERŐM ERŐTLENSÉG ÁLTAL VÉGEZTETIK EL”

2 KOR. 12, 9

SASS KÁLMÁN LELKIPÁSZTOR MELLETT
ITT SZOLGÁLT AZ 1957-BEN LETARTÓZTATOTT

FÖLDESI ILONA DIAKONISSZA,

VERONIKA TESTVÉR

1909 – 1983

AZ 1956-OS FORRADALOM 50. ÉVFORDULÓJÁN
ÁLLÍTTATTA A CSALÁD ÉS A GYÜLEKEZET.

50x50 cm nagyságú márványtábla.

2006-ban leplezték le a Forradalmi Emlékhét keretében.

5. 1956-os emlékmű

A Széchenyi téren állították fel a magyarországi forradalmat követő romániai megtorlásokban elítélt mihályfalviak emlékére.

A fönix madarat ábrázoló, három méter magas bronzszobrot a háta mögött álló hatalmas kőtömb tartja meg. A madár szárnyai lefelé zászlókban folytatódnak, melyek közül a baloldali lyukas zászlót jelképez. A két lecsüngő részt az 56-os szám köti össze.

A baloldali lecsüngő végén a következő felirat olvasható: ADJÁL A TÉ- / GED FÉLŐK- / NEK ZÁSZLÓT / MELYET FELE- / MELJENEK AZ / IGAZSÁGÉRT. / ZSOLT. 60/6

A jobb oldali lecsüngő felirata: AZ / ÉRMIHÁLYFALVI / CSOPORT / EMLÉKÉRE / EMLÉKÜK / LEGYEN / ÁLDOTT / 2006

A szobortól jobbra egy román nyelvű táblát is elhelyeztek.

Alkotója Mihály Gábor magyarországi szobrászművész. A magyar kormány által kiírt pályázaton nyert összeget, a Városi Tanács saját keretéből egészítette ki.

Az emlékművet 2006. október 28-án avatták fel. A Szózat elnevezése után Kovács Zoltán polgármester köszöntötte az ünneplőket. Beszédet mondott Deutsch-Für Tamás magyarországi parlamenti képviselő, Cseke Attila államtitkár, Prokai Gábor a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának képviselője, valamint Székelyhidi Ágoston, a Kárpát-medencei Emlékbizottság elnöke. Az emlékművet Tőkés László püspök és Kovács Zoltán polgármester leplezte le, majd Mihály Gábor szobrászművész ismertette a fönix madarat ábrázoló alkotását. A szobor megáldása és megszentelése után a koszorúzás következett. A Himnusz és a Székely Himnusz elnevezése után a fiatalok műsora zárta az ünnepséget.

ÉROLASZI – OLOSIG

SZÉKELYHÍD – SÄCUENI KÖZSÉG

1. Régi pecsétek emléktáblája

A református templom falán, a bejárat mellett van. A pecsétek körfeliratai a következők:

A felső: SETE. A SV. OLASZI EELL. K. EKKL. PET

Középen egy karddal átszúrt szív az 1825-ös évszámmal, alatta nyitott könyv,

Az alsó: PE A S. OLASZI EVANG SZ EGYHÁZ.

Középen a református egyház emblémája a zászlós báránnyal, alatta az 1840-es évszám.

40x60 cm nagyságú márványtábla.

2. Építési emléktábla

A református templom falán, a bejárat mellett látható.

Felirata: „Uram Te voltál nekünk
hajlékunk nemzedékről
nemzedékre”

Zsolt: 90. 1

Eredeti templom: 1753–1773

Mai templom: 1828–1835

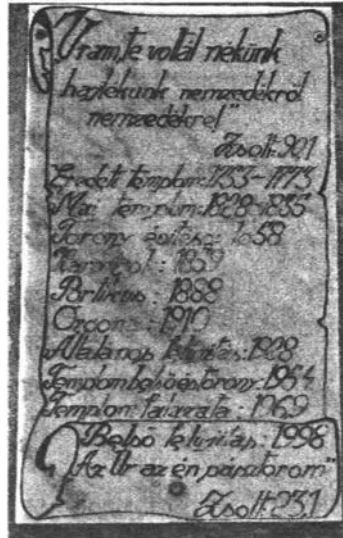
Torony építése: 1858

Harangok: 1859

Portikus: 1888

Orgona: 1910
 Általános felújítás: 1928
 Templombelső és torony: 1954
 Templom falazata: 1969
 Belső felújítás: 1998
 „Az úr az én pásztorom”
 Zsolt: 23.1

40x80 cm nagyságú márványtábla.

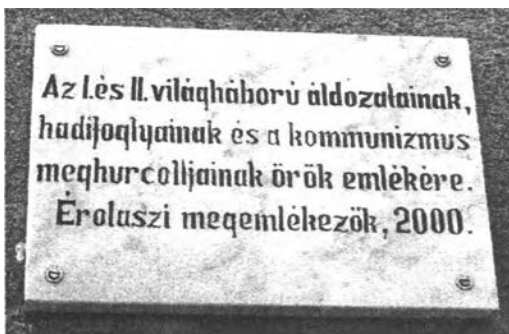
3. Világháborús emléktábla

A református templom falán, a bejárat mellett látható.

Felirata:

Az I. és II. világháború áldozatainak,
 hadifoglyainak és a kommunizmus
 meghurcoltjainak örök emlékére.
 Érolaszi megemlékezők, 2000.

30x40 cm nagyságú márványtábla.

ÉRSZŐLÓS – VIIȘOARA

Világháborús emlékmű

Az országút mellett, egy kis téren van elhelyezve.

Felirata:

IN MEMORIAM

1914 – 1918

BARANYAI M. ISTVÁN

BARNUCZ LAJOS

CSÁRNÓ JÁNOS

GAJDÁR LAJOS

GÖNCZI SÁNDOR

HORVÁTH IMRE

KÖRÖZSI LAJOS

MÉSZÁROS LAJOS

MUVAI KÁROLY

POLYÁK LÁSZLÓ

SZÉKELY JÁNOS

SZABÓ LAJOS

VESZPRÉMI IMRE

1941 – 1945

BIHARI GYULA

BEBEK JÁNOS

BEKE FERENCZ

FARKAS KÁROLY

FELE SÁNDOR

FERENCZI JÓZSEF

FERENCZI MIHÁLY

GÁL FERENC

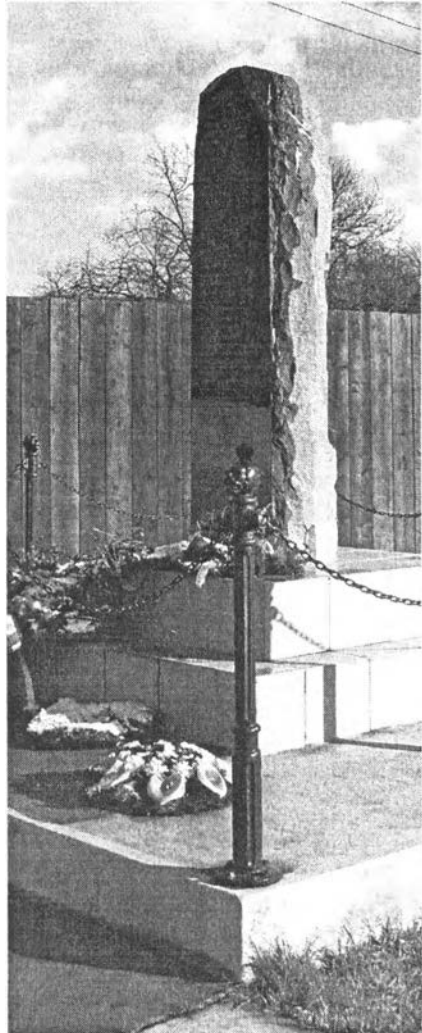
GÁL LAJOS

GÁL ZSIGMOND

GÁLL JÓZSEF

GÁLL MIKLÓS

GÁLL ZSIGMOND

HORVÁTH JÁNOS
KISDED GYULA
NAGY SÁNDOR
ORBÁN LAJOS
ORBÁN ZSIGMOND
RÁKSI IMRE
RÁKSI SÁNDOR
D. SZABÓ IMRE
1949
LUKÁCS SÁNDOR

VÉRZETTEK ÉS ELHULLATTAK ŐK,
DE GYŐZEDELMESEN.
TETTÖK SUGÁRA ÁTRAGYOG
IDŐN ENYÉSZETEN!

Alatta ugyan ez a szöveg román nyelven.

Majd alatta:

V. APOTHEOSIS. BAJZA JÓZSEF 1823

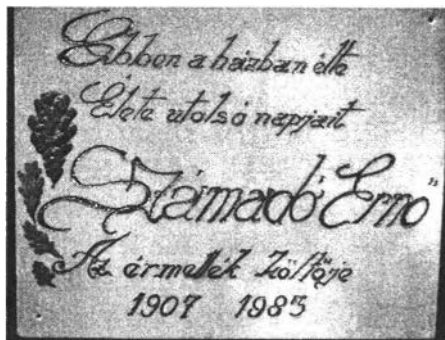
Háromlépcsős betonalapzaton álló, két méter magas, fekete gránittömb, amelynek csak az egyik oldala van lecsiszolva, az amelyen a szöveg olvasható. Ebben a formájában a megtörtett családok, derékba tört egyéni sorsok emlékét idézi. Az emlékművet a legalsó lépcső szélén, öntöttvas-oszlopos, láncos kerítés övezi. Az emlékmű, két onnan elszármazott család, néhai idős Baranyai István utódai, valamint Lukács György és családja anyagi támogatásával készült.

2004. szeptember 22-én avatták fel. Megnyitó beszédet Szabó Lajos polgármester tartott. Az emlékművet Baranyai Zoltán leplezte le, majd megköszönte mindenki hozzájárulását az emlékmű felállításához. Ezután méltató és visszaemlékezések sora következett: Lukács György, Cseke Attila megyei tanácsos, lelkipásztorok és vallási felekezetek prédikátorai. Színvonalas műsort mutattak be a református egyház kórusa és a helybeli diákok.

ÉRTARCSA – TARCEA

Számadó Ernő emléktáblája

A falu szélén, az Érmihályfalva felőli bejáratánál, a bal oldalon álló Kurucz Károly házának falán található.

Felirata:

Ebben a házban élte
Élete utolsó napjait
Számadó Ernő
Az Érmellék költője
1907 – 1983

A kb. 50x40 cm nagyságú márványtáblára aranyozott, kalligrafikus betűkkel véste a feliratot a székelyhídi Csorján Dezső.

Az emléktáblát 2007. december 16-án leplezték le. A református templomban Gavrucza Tibor székelyhídi lelkipásztor hirdetett ígét. Kulcsár Árpád helyi lelkész köszöntése után Boros József idézte fel azokat az emlékeket, amelyeket fiatal érkeserűi tanárként élt át a költő társaságában. Ezután a helyi diákok Számadó-verseket adtak elő. Az ünnepség a falu bejáratánál folytatódott, annál a háznál, ahol a költő annak idején tartózkodott. Először Zsákai Ildikó berettyóújfalui tanár mondott el egy verset, majd ünnepi köszöntők következtek. Beszédet mondott Pete István szenátor, Szabó Ödön megyei tanácsos. Az emléktáblát Gavrucza Tibor leplezte le, melyet koszorúzás követett.

GÁLOSPETRI – GALOȘPETREU

ÉRTARCSA – TARCEA KÖZSÉG

Dohy Lajos lelkipásztor emléktáblája

A református templom hátsó bejárata mellett látható.
Felirata:

AZ ÚR DICSŐSÉGÉRE
DOHY LAJOS REF. LELKÉSZ
38 ÉVEN ÁT E TEMPLOMBAN
SZOLGÁLTA NÉPÉT ÉS URÁT
HIRDETVE AZ ÖRÖKKÉVALÓ,
EGY ÉS IGAZ ISTEN IGÉJÉT
KEGYELETE JELEÜL A GÁLOSPETRI
REF. EGYHÁZ 2003

40x50 cm nagyságú márványtábla.

HEGYKÖZCSATÁR – CETARIU

1. Feszület

A római katolikus templom előtt áll.

Felirata:

STAT CRUX!

DUM VOLVITUR ORBIS

1806 – 1986

ISTEN nagyobb DICSŐSÉGÉRE
és templomunk 180 éves jubileumá-
nak

EMLÉKÉRE ÁLLITATTÁK
a hegyközcsatári templombajáró
Római Katolikus hívő keresztények
„Uram, Jézus, légy irgalmas nekünk
Oh bocsásd meg tengernyi sok
vétkünk...”

Három méter magas, műkőből ké-
szült kereszt, a megfeszített Jézussal.
A szöveg egy 40x60 cm nagyságú, be-
épített fekete gránitlapon olvasható.

2. Szűz Mária-szobor

A római katolikus templom előtt áll.

Egy 1914-ben állított alapra helyezték. Nyolcvan cm magas, anyaga gipsz. A 2007-ben készült szobrot Varga Gyula és családja adományozta.

2007. szeptember 23-án leplezték le, a templombúcsú alkalmával. A szentmisét Szabó Ervin szentjebbi plébános tartotta. Áldás

keretében leplezte le és szentelte fel Mañajduda János helybeli plébános, a papság és a hívek jelenlétében. Jelen volt Jakab Ernő alpolgármester, a helyi tanács tagjai, Miklós Csaba Péter helybeli református lelképásztor, valamint zarándokok Hegyköztöttelekről.

3. Világháborús emléktábla

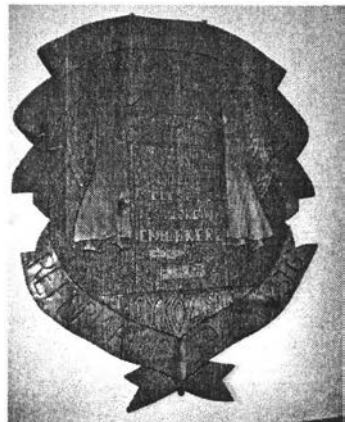
A református templom toronyalatti átjárójában található.

A fából faragott emléktábla egy címerpajzshoz hasonlítható. Középen két angyal tartja a Szent Koronát, amely alatt a következő felirat olvasható:

AZ I. – II.
VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETT
TESTVÉREINK
EMLÉKÉRE
BÉKE
PORAIKRA

a pajzs alsó részén:

HEGYKÖZCSATÁR
REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG

A pajzs felső szalagján:

„LÉGY HŰ MINDHALÁLIG ÉS NÉKED
ADOM AZ ÉLETNEK KORONÁJÁT” JEL. 2,10

A kb. 80x120 cm nagyságú, cseresznyefából faragott emléktáblát Miklós Zoltán várasfenesi bútorfaragó készítette és adományozta. A tábla tervét Miklós Csaba Péter református lelkipásztor készítette.

2007. október 21-én leplezték le, az 1956-os forradalom emlékére rendezett ünnepségen. Balikó Zoltán, a magyarországi Egyházasda-róc lelkipásztora hirdetett ígét. Mahajduda János helybeli plébános tartott megemlékező beszédet, majd Karczagi Sándor nagyszalontai nyugalmazott lelkipásztor beszélt börtönveiről. Beszédet mondott még Cseke Attila államtitkár. Közben a helyi ifjak forradalmi verseket szavaltak. Jelen volt Vitályos Barna polgármester. A táblát Cseke Attila államtitkár és Mészáros Károly egyházközségi főgondnok leplezte le.

4. Templomtörténeti emléktábla

A református templomban található.

Szövege:

HEGYKÖZCSATÁR REFORMÁTUS TEMPLOMA
HEGYKÖZCSATÁR MŰEMLEKTEMLOMA EGY ROMÁN
KORI (ÍVES BOLTOZATÚ)
KŐTEMLOM HELYÉN ÉPÜLT
A 13. SZÁZADBAN, MELYBŐL
CSAK A DÉLNYUGATI
FALRÉSZ MARADT FENN.
BEÉPÍTVE AZ ÚJ TEMPLOMBA
1213 – A TELEPÜLÉS AZ ELSŐ
ÍROTT OKLEVÉLBN,
MINT VILLA CATAR JELENIK
MEG, NEVE A SZLÁV SCI-
TARY SZÓBÓL ERED, AMELY
PAJZSKÉSZÍTŐT JELENT.

1291 – A PÜSPÖKI TIZEDJEGYZÉKBEN CHATAR NÉVEN FORDUL ELŐ,

1332–37 KÖZÖTT 16 GARAS PÁPAI TIZEDET FIZETETT, EKKOR A FALU A PÜSPÖKSÉG TULAJDONA,

1556 – A FALU ÁTTÉRÉSE A REFORMÁTUS HITRE,

1667 – TEMPLOMBŐVÍTÉS GÓTIKUS STÍLUSBAN, NÉGY FIATORNYOS TORONNYAL, KÖRBE SÉTÁLÓVAL,

1669. JÚLIUS 31-ÉN FÉLKÖZZSINAT TARTATIK,

1675. JÚNIUS 23-ÁN KÖZZSINAT TARTATIK,

1703 – MEGSZERVEZIK A REFORMÁTUS ISKOLÁT,

1772 – A TEMPLOM ÁTÉPÍTÉSE BAROKK STÍLUSBAN,

1802 – A TEMPLOM KELETI OLDALÁNAK BŐVÍTÉSE JELENLEGI ÁLLAPOTÁRA,

1817 – ABLAKAI CSÚCSÍVÉNEK LEKEREKÍTÉSE, TORONYÓRA ELHELYEZÉSE,

1830 – A TORONY ÁTÉPÍTÉSE, MAGASÍTÁSA,

1847 – TŰZVÉSZ PUSZTÍTÁSA,

1881 – A TORONY FELÚJÍTÁSA ÉS BÁDOGOZÁSA,

1882 – A TEMPLOM RENOVALÁSA,

1907 – A TEMPLOM FELÚJÍTÁSA,

1928 – 150 KG-OS KISHARANG VÁSÁRLÁSA,

1932 – 327 KG-OS NAGYHARANG BESZERZÉSE,

1970 – A TEMPLOM VILLAMOSÍTÁSA,

1971 – A TEMPLOM KÜLSŐ RENOVALÁSA,

A TORONYSISAK SZERKEZETÉNEK MEGÚJÍTÁSA, ÚJRA BÁDOGOZÁSA,

1981 – A TEMPLOM BELSŐ RENOVALÁSA,

2002 – A TEMPLOM KÜLSŐ RENOVALÁSA,

2006 – A HARANGOK VILLAMOSÍTÁSA.

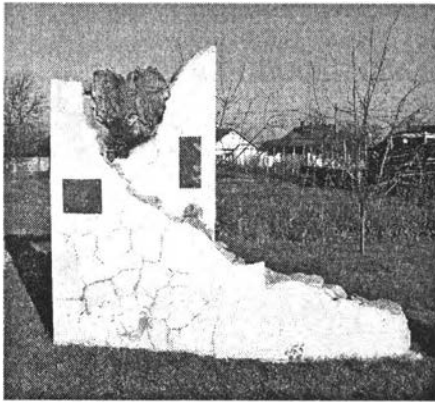
2007. december 26-án leplezték le. Csúry István megbízott püspök hirdetett ígét. Ezt követően a helybéli ifjak egy zenés összeállítással örvendeztették meg a gyülekezetet. Miklós Csaba Péter lelkipásztor ismertette a templom történetét. Ezután leleplezték az emléktáblát, amelyet Csúry István megáldott.

HEGYKÖZKOVÁCSI – CAUCEU

BIHAR – BIHAREA KÖZSÉG

Egy elpusztított falu emlékműve

A református templom kertjében állították fel, a kommunista diktatúra által felszámolt **Mezőfalva** emlékére. A lerombolt épületmaradványt jelképező emlékművön két bronzból öntött emléktábla van elhelyezve. A baloldali tábla szövege:

A KOMMUNISTA
FALUROMBOLÁS
ÁLTAL ELPUSZTÍTOTT
MEZŐFALVA
EMLÉKÉRE ÁLLÍTTATOTT
2005–BEN

A jobboldali tábla szövege:

MEZŐFALVA
CSALÁDJAI
BALOGH
BENŐ
BÓDIS
BORBÉLY
CÉGÉNYI
DURKÓ
KIS
KIRÁLY

KOCSOR	RÁDULY
MAGYARI	A. SZABÓ
MEGGYESI	K. SZABÓ
NAGY	SZÚCS
OKÁNYI	TANASZI

A két méter magas múrom terméskőből van rakva, melynek felső peremein kilátszanak a kövek. A két legfelső falrész között, a lerombolt falut elhagyó házaspárt jelképező bronzöntvény található. Az emlékmű Deák Árpád képzőművész alkotása.

A Hegyközkovácsi–Szalárd–Jákóhodos alkotta háromszögben állott falunak mintegy háromszáz lakosa volt. Az 1950-es évek elején felszólították a lakosokat házaik és birtokaik elhagyására. Erőszakot is alkalmaztak azok ellen, akik ennek nem tettek eleget.

Az emlékművet 2005. november 6-án avatták fel. A református templomban Tőkés László püspök hirdette az ígét. Forró László helyi lelkipásztor, egyházkerületi tanácsos, köszöntötte a Mezőfalváról elszármazottakat. Szűcs Gyula kurátor ismertette a pusztulásra ítélt falu történetét. Az emlékművet Tőkés László püspök és Szűcs Gyula kurátor leplezte le. Beszédet mondott Nagy Gizella, Bihar község polgármestere és Borsodi Tamás – a testvértelepülés – Kapuvár jegyzője. Közreműködött a nyírbogdányi és a hegyközkovácsi kórus. A koszorúk elhelyezése után lovas kocsikkal bejárták a hajdani falu határát.

HEGYKÖZSZENTIMRE – SÂNTIMREU

SZALÁRD – SĂLARD KÖZSÉG

1. Szent Imre szobra

A református templom kertjében kialakított parkban állították fel.
Talapzatának felirata:

SZENT IMRE
HERCEG
+ 1031

SZENT IMRE HERCEG
MAGYARORSZÁG ÉKE
SZÚZTISZTA ÉLET
LEGSZEBB PÉLDAKÉPE,
SERDÜLŐ IFJAK
PAJZSA, MENEDÉKE,

KÖNYÖRÖGJ ÉRETTÜNK.

LANTOS GYÖRGYI
SZOBRA SZMŰVÉS Z ALKOTÁSA
LAKITELKI NÉPFŐISKOLA
ADOMÁNYA
2005. MÁJUS 29

Szent Imre bronz mellszobra egy másfél méter magas márványtalapzaton áll. Alkotója Lantos Györgyi szobrászművész. A Lakitelki Népfőiskola adománya.

Hegyközszentimre névadója – a feljegyzések szerint – 1031. szeptember 2-án, vadászat közben egy vadkan áldozataként hunyt el. Halálának helyén épült fel, a mára már nyomtalanul eltűnt szentimrei monostor, amelytől a falu is a nevét kapta.

A szobrot 2005. május 29-én avatták fel. Boros István, a Bihari Református Egyházmegye főjegyzője hirdetett ígét. Kucharszki Zoltán helyi lelkipásztor köszöntötte a megjelenteket, majd tolmácsolta a templom renoválásában segédkezett hollandiai testvérgyülekezet üdvözlését átadó Jelle de Vris szavait. Az ünnepség a templomkertben folytatódott. Az emlékművet Nagy Miklós polgármester és Lezsák Sándor magyarországi parlamenti képviselő leplezte le. Beszédet mondott Nagy Miklós polgármester, Lezsák Sándor képviselő, majd mons. Fodor József címzetes szentimrei apát felszentelte a szobrot. Ezt követően Borzási Gyula, régebben helyi, ma szalárdi lelkipásztor szólt a lelki és szellemi megújulásról. Dévai Nagy Kamilla és Zenetanodája tagjainak előadása zárta az ünnepséget.

2. Szánthó Dániel síremléke

A református templom portikuszában található.

Felirata:

A. B. F. T. R. A.

Itt nyugsznak

Néh.nt. SZÁNTHÓ DÁNIEL úrnak

hideg te-

tetemei.-Született Érsemjénben

1785 május 30án

azon később h.k.szentimrei egyház

lelkipász-

tora, s esperes, néh. Szánthó János

édes aty-

jától, s Fórizs Anna édes anyjától.

Tanult a deb-

reczeni főiskolában, s a göttingai és márpurgi egyetemeken – mindenütt kitűnően.

A közjónak szolgált, mint költészet tanítója Debreczenben 1. mint iskolaigazgató Kardszagon 2. mint-

ez egyház lelkésze 3. mint egyházmegye ülnöke
9 évig. Gyászolják halálát szeretett neje ILYÉS
ZSÓFIA, 5 gyermekei s azok hitveseik s 7 unokái.

Kimúlt életének 66 évében siratva min
den jóktól 1851-márcz-12én Béke poraira.

Feketére festett fatábla.

3. Elekes István síremléke

A református templom portikuszá-
ban található.

Felirata:

A. B. F. R. A.

E sírban nyugsznanak

Tiszt. tudós Elekes István úr hamvai.

Szül. 1823. Jan. 3. T.sz.miklóson
Elekes Ferencz és Szabó Sára jó szüleitől,
a Szülék gondos nevelése alatt
magát tudományosan kiképzett ifjú, a
Debr. ref. főiskolában, mint az
ifjuság tanítója több éveken keresztül
kitűnőleg munkálkodott.

Majd az 1852k évtől mint H.K.Sz.Imrei

Lelkipásztor

bölcs tapasztalattal kormányzát egyházát.

Meghalt 1858ik év Octóber 15én

Kesergik hű neje – Asztalos Mária asszony
kis árvájával Máriával

Szülei testvérei János, Juliána, Susánna,

ipa tiszt. Asztalos István úr nejjével
számos rokonok és barátok.

Feketére festett fatábla, mérete kb. 50x100 cm.

4. Végh István síremléke

A református templom portikuszában található.

Felirata:

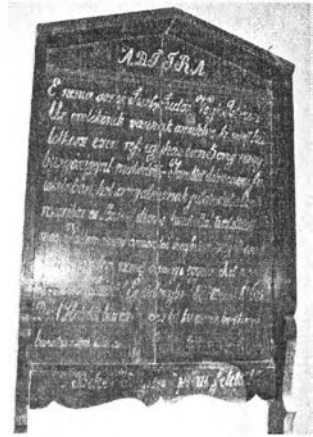
A. B. F. T. R. A.

E néma sorok Tiszt. Tudós Végh István
Úr emlékének vannak szentelve, ki mint hű
lelkész ezen ref. egyházban 5 évig nagy
buzgósággal működött – Tanultá
debreczeni fő-
iskolában, hol szorgalmának jutalmául

a Cont-

rascribai és Seniori diszes hivatallal tiszteltetett
meg. Tudományos ösmeretei öregbitése végett csak-
nem minden német országi egyetemeket meg-
látogatott. Született Ér Adonyba 1831 Meghalt 1863
Dec. 1 Halálát bus özvegyén és két kis árváin kívül kesergik
Bánatos szívű édes anyja (.....) és testvérei
Béke légyen porai felett!

Feketére festett fatábla.

5. Nagy István lelkipásztor emléktáblája

A református templom portikuszában található.

Felirata:

EZ EMLÉKTÁBLÁT NÉHAI NT. NAGY ISTVÁN
HEGYKÖZSzentIMREI REF. LELKÉSZ ÉS ÉRMELLÉKI
ESPERES
EMLÉKEZETÉRE EMELTETTE A HEGYKÖZSzentIMREI
REF. GYÜLEKEZET.
SZÜLETETT 1829 OKT. 8-ÁN DEBRECENBEN
TANULMÁNYAIT VÉGEZTE UGYANOTT ÉS 2 ÉVIG
KÜLFÖLDÖN.

1864-BEN HIVTA MEG E GYÜLEKEZET LELKIPÁSZTORÚL
S ITT SZOLGÁLT AZ ÚR NAGY NEVÉBEN 44 ÉVIG.
MEGHALT 1908 AUGUSZTUS 28-ÁN.
Legyen áldott emlékezete!

60x40 cm nagyságú márványtábla.

6. Ludmán Lajos emléktáblája

A református templom portikuszában található.

Felirata:

Ez emléktáblát emeltette a h.k.szentimrei református egyházközség Ludmán Lajos lelkész emlékére, aki itt szolgált mint lelkipásztor 1924-évtől 1949-ig, hűséggel szolgálva egyházát. Ekkor nyugalomba vonult. Született Nádudvaron 1884 ápr. 4-én. Meghalt Diószegen 1957 máj.16-án.

Két deszkából összeállított fatábla.

7. Erdei István emléktáblája

A református templom portikuszában található.

Felirata:

A H. K. Szentimrei
Református Egyház
községben szolgált
ERDEI ISTVÁN
lekipásztor

1952 IX hó 1-től – 1981 V hó 1-ig

A tábla alján: ERDEI N. VÁRAD 1988

Fából faragott tábla, a szöveg két oldalán szőlőfürt és búzaszálak díszítéssel.

8. Ártézi kút emléktáblája

A falu egyik terének közepén található.

Felirata:

„Élet vize”
Hegyközszentimrei
ásványvíz
S.M.I. Tábor 2004

HEGYKÖZSZENTMIKLÓS – SÂNNICOLAU DE MUNTE

SZÉKELYHÍD – SÂCUENI KÖZSÉG

Lelkipásztorok emléktáblája

A református templomban található. Felirata:

LELKIPÁSZTORAINK

1633 – 1993

ILLYÉS ISTVÁN
SUKORAI ISTVÁN
SZALAI GYÖRGY
ISTVÁNDI BENJÁMIN
SZALAI GYÖRGY
NÉMETH MIHÁLY
SOLYMOSI GÁBOR
HUSZTI GYÖRGY
PAP ANDRÁS
VÁSÁRHELYI DÁNIEL
KALMÁR JÁNOS
SZOLNOKI SÁMUEL
LÉVAI FERENC
TATAI ANDRÁS
CSÉCSI JÁNOS
CSÉCSI IMRE
BORSOS ISTVÁN
BEREGSZÁSZI ALBERT
SZABÓ JÓZSEF
SILYE GÁBOR
NAGY SÁNDOR
MAKAY LEHEL
KISS ZOLTÁN

Kb. 40x100 cm nagyságú bazalttábla. 2003 augusztusában avatták fel, az első falunap alkalmából.

JÁKÓHODOS – HODOŞ

SZALÁRD – SĀLARD KÖZSÉG

A kommunizmus áldozatainak emléktáblája

A református templomban található.

Felirata:

A KOMMUNIZMUS ÁLDOZATAI
OLÁH LAJOS 24 éves
KISS JÓZSEF 21 éves
JÁKÓHODOSI LAKOSOK
URI IMRE 24 éves
BIHARFÉLEGYHÁZI LAKOS
1950 aug 1én lettek kivégezve
mert a Vörös Kommunista terror
ellen állam ellenes
szervezkedésben részt vettek.
Szeretteik megemlékezése.

KÖRÖSTARJÁN – TARIAN

KÖRÖSGYÉRES – GIRIȘU DE CRIȘ KÖZSÉG

Világháborús emlékmű

A katolikus templom előtt áll.
Felirata – elől:

A II. világháborúban és a
deportálásban elhunytak
emlékére állította a körös-
-tarjáni egyházközség
1966 június 30.

~ Én vagyok a Feltámadás és
az Élet: aki bennem hisz még
ha meg is halt, élni fog. ~
János 11: 25.

Jobb oldalt:

DEPORTÁLTAK 1945 – 1948
HENESZ LAJOS
HORVÁTH LAJOS
KOHR BÉLA
KOHR BORBÁLA
MEZEI LAJOS
MAJOROS JÓZSEF
NILGESZ ANDRÁS
NILGESZ MÁRIA
NILGESZ SÁNDOR
PÉK ANTAL
PÉK ERZSÉBET
PÉK FERENC
PÉK JÓZSEF
REIKLI ENDRE

REIKLI	JÓZSEF
TÓTH	JÁNOS
ZIMMERMAN	JÓZSEF

Bal oldalt:	KATONÁK 1944 – 1945
	CSEH FERENC
	EBERWEIN ANDRÁS
	FOJKA LÁSZLÓ
	HORVÁTH JAKAB
	HORVÁTH SÁNDOR
	KOHR JÓZSEF
	KOHR SÁNDOR
	NILGESZ FERENC
	PÉK ANDRÁS
	RÁJKLI ISTVÁN
	SZINZA IMRE
	SZOTTER JÓZSEF
	SZULCSIK GYULA
	VARGA JÁNOS
	VARGA JÓZSEF
	VÉBER ANDRÁS

A márványlapokkal borított emlékmű egy 40 cm magas műkőtalapzaton nyugszik, tetején márványkereszt. Oldalain 40x80 cm nagyságú, fekete bazaltlemezek a feliratokkal.

2005. szeptember 11-én avatták fel, a római katolikus templom felszentelésének 140. és a svábok kényszermunkára való elhurcolásának 60. évfordulója alkalmából. Az eső miatt a megnyitót a helyi kultúrotthonban tartották. Ion Pașca polgármester románul, Johann Schwartz, a Bihar Megyei Német Demokrata Fórum elnöke németül, Rézik László alpolgármester magyarul köszöntötte a megjelenteket. A bélteki fúvószenekar eljátszotta a himnuszokat. A negyventagú zenekar végigkísérte a település főutcáján a népviseletbe öltözött felvonulókat. Ezután mise következett a katolikus templomban, Scheck László szatmári plébános mondott szentbeszédet. A mise után körmenet következett, majd felavatták és megkoszorúzták az emlékművet. Gazdag kulturális programmal zárult az ünnepség.

MAGYARKAKUCS – CACUCIU NOU

SZÁSZFALVA – MĂGEȘTI KÖZSÉG

Kopjafa

A református templom kertjében található. Adományozója Hasas János megyei tanácsos.

2006. augusztus 27-én avatták fel, a falunap keretében, az 1848–49-es szabadságharc emlékére. Bușcă Szilágyi Gyöngyi lekipásztor tartott igehirdetést. Ezt követően kivonultak a templomkertbe, ahol az úrvacsoraosztás után Barabás Imre főgondnok köszöntötte a résztvevőket. A kopjafa leleplezése után Barabás Dezső tartott történelmi megemlékezést az 1848–49-es szabadságharcról. Az előadást ünnepi műsor, majd koszorúzás követte. A rendezvényen jelen volt Hasas János megyei tanácsos, a magyarországi testvértelepülés, Kakucs község képviselői, Maczák János, a római katolikus egyháztanács elnökének vezetésével, Costa Gavril szászfalvi polgármester, valamint a néhai Zichy Ödön gróf unokája, Zichy László és családja

MARGITTA – MARGHITA

1. Pálffy Károly honvéd síremléke

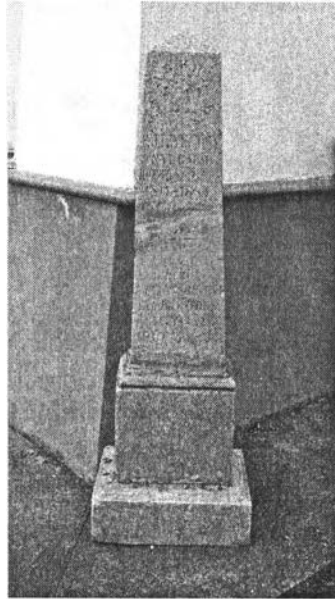
A református templomkertben áll.

Felirata:

A. B. F. R. A.
 ITT NYUGSZIK
 PÁLFFY KÁROLY
 NYUGALM.
 HONVÉD SZÁZADOS
 1911 – 1891
 BÉKE HAMVAIRA ÁLDÁS

JÓTEVŐJÉNEK EMELTETTE
 HÁLÁS KEGYELETE
 JELÉÜL
 A MARGITTAI
 EVANG. REFORM.
 EGYHÁZ
 1900 OKT. 31

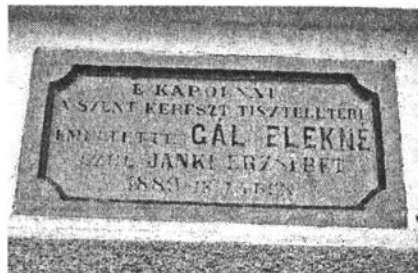

Kb. 150 cm magas homokkő obeliszk, amelyet a temetőből mentettek ide.

2. Építési emléktábla

A temetőkápolna bejárata fölött található. Felirata:

E KÁPOLNÁT
 A SZENT KERESZT
 TISZTELETÉRE
 EMELTETTE GÁL ELEKNÉ
 SZÜL. JANKI ERZSÉBET
 1889-İK ÉVBEN

3. Herschmann Konrád síremléke

A katolikus temetőben található, a temetőkápolna mellett.

Felirata:

ITT NYUGSZIK
HERSCHMANN KONRÁD
A MELKI SZT. BENEDEK RENDI
APÁTSÁG
MARGITTAI ÉS PAPPALVAI
URADALMÁNAK
IGAZGATÓJA
SZÜL. 1852 FEBRUÁR 17.
MEGH. 1909 MÁJUS 8.
Áldás hamvaira.

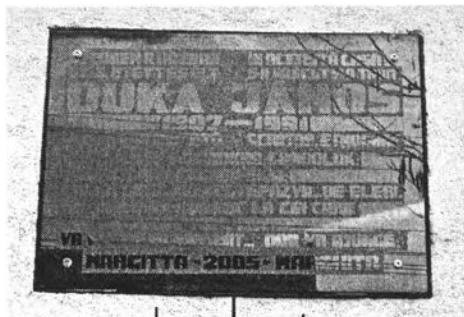
4. Duka János emléktáblája

Kis, ma T. Vladimirescu utca 24. szám alatti ház falán van.

Felirata:

EBBEN A HÁZBAN ÎN ACEASTĂ CASĂ
SZÜLETETT ÉS ÉLT S-A NĂSCUT ȘI A TRĂIT
DUKA JĂNOS
1907 – 1991

ÍRÓ, NÉPRAJZKUTATÓ SCRIITOR, ETNOGRAF

MEGPIHENEK ÉS AZOKRA GONDOLOK,
AKIK UTÁNAM FOGNAK ÉLNI;
TALÁN LESZ, AKI MEGTÉPÁZVA... DE ELÉRI.
RĂPOȘÎND, MĂ GÎNDESC, LA CEI CARE
VOR TRĂI DUPĂ MINE,
VA FI CINEVA RĂVĂȘIT... DAR VA AJUNGE.
MARGITTA – 2005 – MARGHITA

40x60 cm nagyságú bazalttábla. Mészáros Zoltán szobrászművész alkotása.

A Margittai Napok alkalmából avatták fel, 2005. október 16-án. Mészáros Zoltán tanár méltatta Duka Jánost és életművét. Jelen volt Kiskőrös polgármestere és Bradács Aliz helybeli RMDSZ-elnök.

5. Jókai Mór mellszobra

Margitta testvérvárosának, Kiskőrösnek adománya. 2007-ben, a Margittai Napok keretében leplezték le.

MEZŐBIKÁCS – BICACI

GYAPJÚ – GEPIU KÖZSÉG

1. Feszület

A római katolikus templom előtt állították fel 1972-ben.

Felirata:

„A JÓ PÁSZTOR
ÉLETÉT ADJA
JUHAIÉRT”
A templom 150. évfor-
dulójára...
A hívek 1972.

Két méter magas betonkereszt, a megfeszített Jézussal.

2. Világháborús emlékmű

A templomkertben, a feszület mellett áll.

Felirata:

„NAGYOBB SZERETETE
SENKINEK SINCS ANNÁL,
MINT ANNAK,
AKI ÉLETÉT ADJA BARÁTAIÉRT”

JN 15, 13

A TÖRTÉNELEM VIHARAI KÖZEPETTE
ÁLDOZATUL ESETT MEZŐBIKÁCSIÁKNAK,
KIFEJEZVE TISZTELETÜKET ÉS MEGBECSÜLÉSÜKET,
ÁLLÍTATTÁK 2006-BAN A HÍVEK

Műkőből készült, kereszt alakú nyílással. Talapzatánál 40x60 cm nagyságú gránittábla.

2006. július 2-án avatták fel, a bérmálkodás alkalmával. Jelen volt Tempfli József megyés püspök.

MEZŐTELEGD – TILEAGD

Építési emléktábla

A református templomban található.

Felirata:

E szentegyház fundamentumát
 őseink vetették meg három
 évszázaddal a honfoglalást
 követően, az Úrnak 1200-ik esztendeje
 táján. Mai formáját Telegdi István
 zászlósúr, királyi kincstartó áldozat-
 hozatalából nyerte 1504–1507 között.
 E későgótikus építmény a régi,
 koragótikus templom megnagyobbítá-
 sa, amelyből a déli és a nyugati fal
 egy része az újba beépítve megma-
 radt. Az eredeti hálóboltozat talán
 még a török időkben elpusztult, a
 mostani az 1909-ik évi templomégés
 után épült. Az 1742-ben készült pre-
 dikáló szék Onadi István és neje
 emléket őrzi. A templomhoz 1791–1793
 között barokk tornyot építenek. A déli
 bejárat kis portikusa is ebből az i-
 dőből való. Hordozza e szent hajlék
 őseink emlékezetét, szolgálja az örök
 Isten dicsőségét s legyen áldott
 Otthona eljövendő nemzedékeknek.

Alatta három régi pecsét rajza, majd ez alatt a készítő és adakozó neve:

Készült 1993-ban rajzolta Holló Barna
 Adományozta NAGY ÁRPÁD

60x 100 cm nagyságú, fekete fatábla, amelyre a szöveget piros festéssel írták.

MEZŐTELKI – TELECHIU

CÉCKE – TETCHEA KÖZSÉG

Világháborús emléktábla

A református templom portikuszában található.

Felirata: **AZ ÚR SZEMEI ELŐTT**
DRÁGA AZ Ő KEGYESEINEK HALÁLA
ZSOLTÁROK KÖNYVE 116, 15
BERÉNYI GYULA
CÉGÉNYI IMRE
DEBRECZENI FERENC
DIÓSZEGI ISTVÁN
FAZEKAS ISTVÁN
HEVESI FERENC
KOVÁCS ANDRÁS
NEMES JÓZSEF
PORKOLÁB VIKTOR
VENCZEL MIHÁLY

A II. Világháború helybeli áldozatainak
Emlékre emeltette a Mezőtelki Református
Gyülekezet 1999 júniusában

50x80 cm nagyságú márványtábla.

MICSKE – MIŞCA

VÁMOSLÁZ – CHIŞLAZ KÖZSÉG

Világháborús emlékmű

A református és a római katolikus templom közötti térségben található.

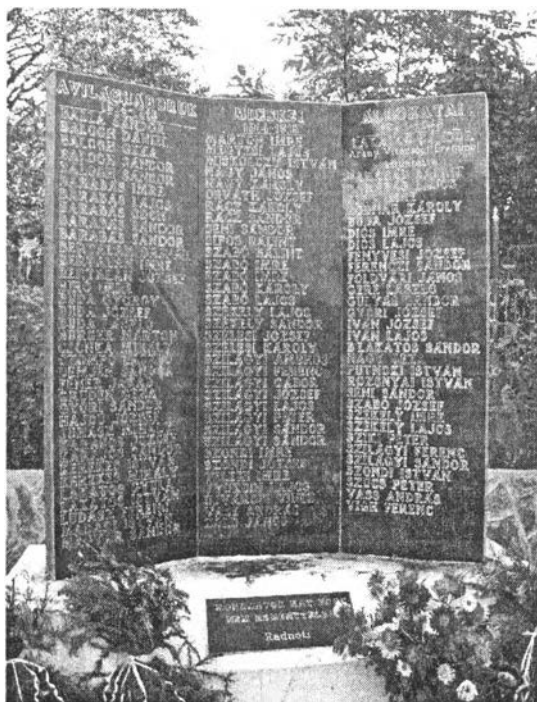
Felirata:

<u>A VILÁGHÁBORÚK</u>	<u>MICSKEI</u>	<u>ÁLDOZATAI</u>
<u>1914 – 1918</u>	<u>1914 – 1918</u>	<u>1940 – 1945</u>
BALLA SÁNDOR	MÁRTON IMRE	LAKATOS SÁNDOR
BALOGH DÁNIEL	MEGYESI LAJOS	Arany Vitézségi Éremmel kitüntetve
BALOGH GÉZA	MISKOLCZY ISTVÁN	
BALOGH SÁNDOR	NAGY JÁNOS	BARABÁS BÁLINT
BALOGH SÁNDOR	NAGY KÁROLY	BARABÁS LAJOS
BARABÁS IMRE	OSVÁTH JÓZSEF	BIRÓ IMRE
BARABÁS LAJOS	RÁCZ KÁROLY	BODNÁR KÁROLY
BARABÁS ÖDÖN	RÁCZ SÁNDOR	BUDA JÓZSEF
BARABÁS SÁNDOR	SENI SÁNDOR	DIÓS IMRE
BARABÁS SÁNDOR	SÍPOS BÁLINT	DIÓS LAJOS
BERTALAN GÁSPÁR	SZABÓ BÁLINT	FENYVESI JÓZSEF
BERTALAN IMRE	SZABÓ IMRE	FERENCZI SÁNDOR
BERTALAN JÓZSEF	SZABÓ IMRE	FÖLDVÁRI JÁNOS
BIRÓ IMRE	SZABÓ KÁROLY	GERE LÁSZLÓ
BUDA GYÖRGY	SZABÓ LAJOS	GULYÁS SÁNDOR
BUDA JÓZSEF	SZÉKELY LAJOS	GYŐRI JÓZSEF
BUDA LÁSZLÓ	SZÉKELY SÁNDOR	IVÁN JÓZSEF
BURGER MÁRTON	SZÉLESI JÓZSEF	IVÁN LAJOS
CSONKA MIHÁLY	SZÉLESI KÁROLY	B. LAKATOS SÁNDOR
CZOMPÓ LÁSZLÓ	SZILÁGYI AMBRUS	NAGY GÉZA
DEMJÉN SÁNDOR	SZILÁGYI FERENC	PUTNOKI ISTVÁN

FÉNER JAKAB
GRUDEN GÉZA
GYŐRI SÁNDOR
HAJDÚ JÓZSEF
JUHÁSZ MIHÁLY
KARAJOS JÓZSEF
KARAJOS SÁNDOR
KEREKES ISTVÁN
KEREKES MIHÁLY
LAKATOS GYULA
LAKATOS ISTVÁN
LUDÁSZ FERENC
MADARI ISTVÁN
MAGYAR SÁNDOR

SZILÁGYI GÁBOR
SZILÁGYI JÓZSEF
SZILÁGYI LAJOS
SZILÁGYI PÉTER
SZILÁGYI SÁNDOR
SZILÁGYI SÁNDOR
SZONDI IMRE
SZONDI JÓZSEF
TELEKI IMRE
TYUKODI LAJOS
ÚJVÁROSI VINCE
VASS ANDRÁS
ZÖLD JÁNOS

ROZSNYAI ISTVÁN
SÉNI SÁNDOR
SZABÓ JÓZSEF
SZÉKELY IMRE
SZÉKELY LAJOS
SZÍKI PÉTER
SZILÁGYI FERENC
SZILÁGYI SÁNDOR
SZONDI ISTVÁN
SZÜCS PÉTER
VASS ANDRÁS
VÉGH FERENC

A három, egyenként 50x200 cm nagyságú gránittömb lábánál egy 50x30 cm nagyságú táblán a következő szöveg olvasható:

„MONDJÁTOK HÁT, HOGY
NEM REMÉNYTELEN”

Radnóti

Az emlékműhöz lépcsősor vezet fel, két oldalán virágágyásokkal. Összecementezett terméskövekkel van körülvéve.

2005. augusztus 21-én avatták fel. Mindegyik felekezet a saját templomában emlékezett meg a háború áldozatairól. A református templomban Gellért Gyula érmelléki esperes hirdetett ígét, a római katolikus templomban Kiss Albert provikárius celebrált misét, Tanka József helyi plébános segédletével. Ezután mindkét templomból az emlékműnél gyülekeztek a hívek. Először Konsztandi Mihály helyi tanácsos mondott beszédet, majd Tripó István helyi polgármester. Sándor Lajos egyházkerületi tanácsos Tőkés László püspök üdvözlétét tolmácsolta. Megemlékezést tartott Lukács Lajos történész Budapestről. Az emlékművet az egykori bajtársak leplezték le, majd Kiss Albert provikárius és Tanka József plébános felszentelték, Sándor Lajos lelkipásztor pedig megáldotta, Elekes József baptista lelkipásztor imát mondott. Miután népviseletbe öltözött fiatalok felolvasták a háborús hősök neveit, egyperces néma csenddel adóztak emléküknél. Ezután megkondultak a harangok, hírül adva, hogy Micske áldozatai hazatértek.

MONOSPETRI – PETREU

VEDRESÁBRÁNY – ABRĂMUȚ KÖZSÉG

1. Világháborús emlékmű

A római katolikus templom kertjében, a falu központjában található.

Felirata:

Baloldali tömbön – elől:

Emeltetett 2006 októberében
a monospetri I és II világháború
hőseinek emlékére és tiszteletére
a templom fennállásának 80. esztendejében

Külső élen:

1914 – 1918

Ádány Lajos / Árpási Menyhért / Bagleda Mihály / Bodor Petru /
Csilik József /

id. Csilik Geráj János / Dunai Gyula / Grezs Mihály /
Krivanszki János /
Miheller József / Takács István / Trum József / Vasadi József /
Vámos József

Hátul: Készült a monospetri keresztény egyházak,
vedresábrányi polgármesteri hivatal,
a helyi RMDSZ és NDF támogatásával

Jobboldali tömbön – elől:

„Hol sírjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak,
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket”

Petőfi Sándor: Nemzeti dal

Külső élén: 1939 – 1945

Ali József / Bán János / Bán Mihály / Blaskó János / Burka Sándor /
Csilik Geráj
János / Csomós István / Draho Lajos / Dubik Ferenc / Dunai István /
Dunai Lajos
/ Dunai Pál / Fekete József / Heider József / Heider Márton /
Kozák Károly /
Muszka János / Pap István / id. Scheck György / Selinga Imre /
Sóki József /
Szilágyi József / Takács József / Trum István / Végső András /
Zelina József

Hátul: Ridicat in octombrie 2006
in memoriul eroilor din satul Petreu
căzuți în primul și al doilea război mondial.

20 cm magas, nyolcszögletű gránittalapzaton két, különböző ma-
gasságú (kb. 180 és 220 cm), mintegy 30 cm vastag gránittábla áll, a
közöttük levő rés keresztet alkot. A talapzatot betonjárda veszi körül.
Az emlékműhöz lépcsők vezetnek.

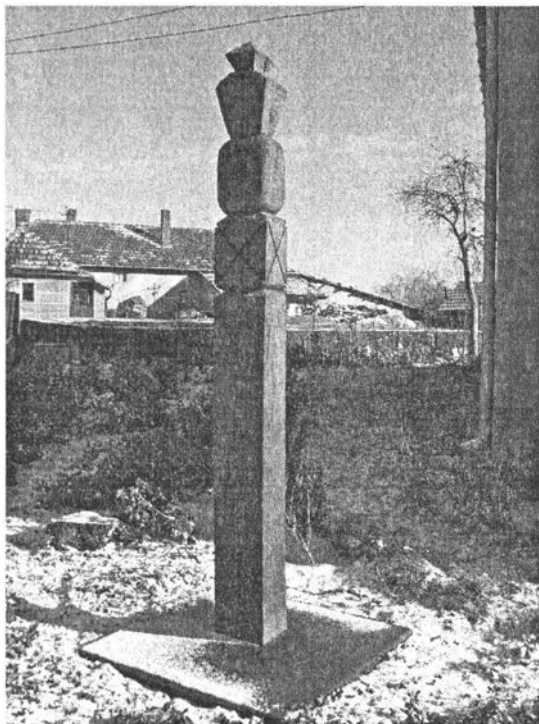
2. Millenniumi kopjafa

A református templomkertben áll.

Felirata:

„EMLÉKEZZETEK
MEG ÖRÖKKÉ
AZ Ő SZÖVETSÉGÉRŐL
ÉS AZ Ő BESZÉDÉRŐL
AMELYET PARANCSOLT
EZER NEMZETSÉGIG”
I. KRÓN. 16: 15
1000 – 2000

A kb. 2 méter magas kopjafát 2000-ben állíttatta a gyülekezet.

NAGYKÁGYA – CADEA MARE

SZÉKELYHÍD – SĂCUENI KÖZSÉG

Rác Mihály lelkipásztor emléktáblája

A református templom külső falán, a főbejárat mellett található.
Felirata:

„Uram te voltál nekünk hajlékunk
Nemzedékről nemzedékre.”

Zsolt. 91. 1

Rác Mihály
református lelkész emlékére

E torony felépült 1954-ben,
Ecsedi Sándor főgondnok és
Nehéz József gondnok idején,
a nagykágyai hívek adományai
és áldozatos munkája által.

Mindenért egyedül Istené a
dicsőség.

2004 májusában avatták fel, a nagykágyai falunap alkalmával, a templomtorony felépítésének ötvenedik évfordulóján. Bara László helybeli tiszteletes üdvözölte a vendégeket. Jelen volt Kovács Zoltán főgondnok, Gellért Gyula esperes, Szabó Ödön a megyei RMDSZ nevében, Gyurcsik Zoltán székelyhídi polgármester, Sóki Béla körzeti RMDSZ-elnök. Az emléktáblát Gellért Gyula esperes áldotta meg, majd megkoszorúzták.

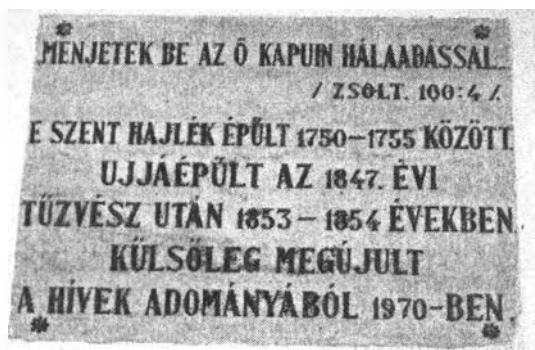
NAGYSZALONTA – SALONTA

1. Építési emléktábla

A református templom portikuszában van elhelyezve.

Felirata:

„MENJETEK BE AZ Ő KAPUIN HÁLAADÁSSAL...
/ ZSOLT. 100: 4 /
E SZENT HAJLÉK ÉPÜLT 1750 – 1755 KÖZÖTT.
UJJAÉPÜLT AZ 1847. ÉVI
TŰZVÉSZ UTÁN 1853 – 1854 ÉVEKBEN.
KÜLSŐLEG MEGÚJULT
A HÍVEK ADOMÁNYÁBÓL 1970-BEN.

2. Szent István-napi kopjafa

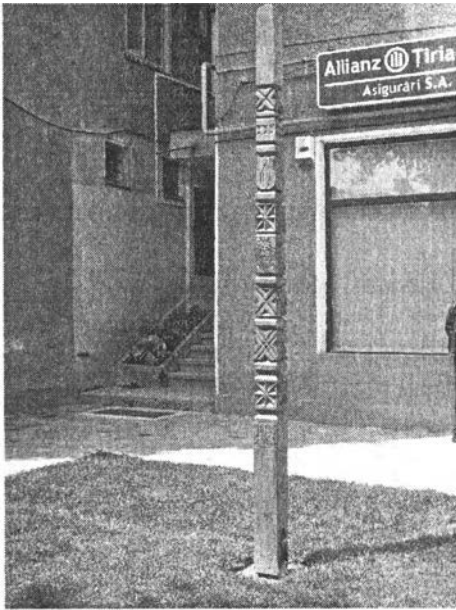
Az Erzsébet-parkban állították fel.

A három méter magas kopjafa bronzlemezen a következő szöveg olvasható:

AB AETERNO AD INFINITUM

Fölötte két tölgyfa, valamint a görög alfa és omega jelek.

Magyarul a kezdetektől a végtelenségig. E jelképes kopjafát 2005. augusztus 20-án, Szent István napján avatták fel. A szentmisét Scheck

István szalárdi plébános celebrálta, amely körmenettel folytatódott. Az ünnepség az Erzsébet-parkban zárult. Böjte Csaba, a Szent Ferenc Alapítvány elnöke tartott ünnepi beszédet, majd leleplezte a kopjafát.

3. Földi János-emléktábla

Az Arany-palota külső homlokzatán helyezték el.
Felirata:

FÖLDI
JÁNOS
(1755 – 1801)
ORVOS
TERMÉSZETTUDÓS,
NYELVÉSZ
MEDIC
NATURALIST, LINGVIST
2006

A szöveg mellett a tudós bronzplakettje látható.

2006. április 9-én avatták fel, halálának 205. évfordulóján, az Arany János Egyesület és a Polgármesteri Hivatal szervezésében. Hajdúhadház küldöttségét – ezen a településen található Földi János síremléke – Béres László polgármester vezette. Török László helyi polgármester köszöntője után Korompai Balázs debreceni történész ismertette a tudós életútját. A két polgármester rántotta le a leplet az emléktábláról.

Földi János Nagyszalontán született 1755-ben. Iskoláit szülővárosában végezte. Segédtanítói állást vállalt, hogy eltudja végezni a felsőbb osztályokat. 1791-től a hajdúkerület orvosa lett. Polihistor volt, akár a gyógyításról, akár a természettudományról, akár a nyelvészetről volt szó. Linné állattani rendszerét ültette át magyar nyelvre. Ismertebb művei: *Magyar grammatika, A versírásról, Költemények, Kritika és rajzolat a magyar fűvésztudományról*. Magyar nyelvtan-könyvével 26 aranyat nyert egy országos pályázaton. Ezzel első helyezést ért el, de csak halála után, 1860-ban adták ki, *Debreceni grammatika* címen. A hajdúkerület orvosaként közel harmincezer ember egészségéért volt felelős, nem csak a betegségekkel, hanem a korabeli babonákkal is meg kellett küzdenie. Saját magát nem tudta meggyógyítani. Tüdővészben halt meg 1801-ben Hajdúhadházon. 1955-ben iskolát neveztek el róla.

4. Bocskai István emléktáblája

Az Arany-palota külső homlokzatán helyezték el.

Felirata:

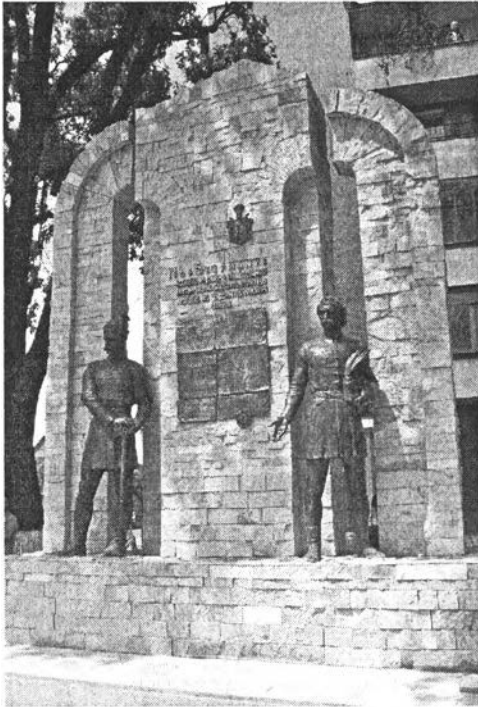
BOCSKAI
ISTVÁN
(1557 – 1606)
VÁROSALAPÍTÓ
FEJEDELEM
ÎNTEMEIETORUL
ORAŞULUI
1606 – 2006

60x40 cm nagyságú márványtábla. A szöveg mellett Bocskai bronzplakettje látható.

Bocskai István halálának 400. évfordulója tiszteletére avatták fel.

5. A 400 éves Nagyszalonta emlékműve

Az Erzsébet téren található, amelynek térrendezését Deák Árpád szobrászművész elképzelése alapján készítették el. Előtérben a száz éve ültetett két tölgyfa áll, mögötte kapott helyet a grandiózus térplasztika: várfalakat jelképező építmény előtt, két oldalt egy-egy kapumélyedésben bocskai ruhás, egész alakos hajdú áll. A közöttük levő falon Bocskai címere és a háromszáz hajdú nevét tartalmazó bronzlemezek láthatók. Az emlékmű körül sétányok, padok, füves részek váltakoznak.

Az emlékművet 2006. június 4-én avatták fel, a város alapításának 400. évfordulója tiszteletére. Bocskai István adománylevele, négyszáz évvel ezelőtt, háromszáz hajdúnak juttatott földet ezen a helyen. A díszmenet a Csonka-toronytól indult. Népviseletbe öltözött legények vezette fogatok nyitották a sort, utánuk a hagyományos viseletbe öltözött íjászegyesületi tagok, majd háromszáz fiatal leány vonult ünneplőben, kezükben léggömbbel. Őket követte a város ünneplő tömege, az Erzsébet térig. Itt sorakoztak fel a zászlótartó, Bocskai-ruhás fiatalemberek és az itt élő nemzetek viseletébe öltözött leányok.

Mögöttük félkörben a léggömbös csapat, szemben az előljárók serege. Gábor Ferenc e napra írt költeménye után Török László polgármester szólott a megjelentekhez. Ezután Markó Béla miniszterelnök-helyettes, az RMDSZ országos elnöke tartott beszédet. Tóth Imre, Sarkad polgármestere, valamint Tóth Mihály, Csepel polgármestere üdvözölte a szalontaiakat. Török László és Markó Béla lerántotta a leplet az emlékműről. Egy jelre égnek eresztették a háromszáz léggömböt. Az avatóünnepség Kiss Sándor, a Bihar Megyei Tanács elnöke, Ilie Boljan, Bihar megye kormánybiztosa beszédeivel folytatódott. Jelen volt még Tódor Albert alprefektus, Lakatos Péter és Sóki Béla parlamenti képviselők, Pete István szenátor, valamint a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság küldöttsége. Az ünnepség koszorúzással és Gali Teréz énekével zárult.

6. Lovassy László-emléktábla

Az Arany-palota külső homlokzatán helyezték el.

Felirata:

LOVASSY
LÁSZLÓ
(1815 – 1892)
JOGÁSZ POLITIKUS
JURIST, POLITICIAN
2007

40x60 cm nagyságú márványtábla. A szöveg mellett Lovassy bronzplakettje található.

7. Arany János mellszobra

Az Arany János Főgimnázium udvarán, a főbejárat előtt áll.

A bronz mellszobor Varga Ferenc, a város szülöttének alkotása. A szobrot, a művész felesége, Varga Ferencné Éva asszony adományozta a városnak. Az avatásra 2007. június 2-án került sor, az iskola névadó ünnepségén. Beszédet mondott Kötő József, egykori államtitkár, dr. Boeriu Valeriu, egykori diák, Tódor Albert alprefektus, Ákos Zoltán főtanfelügyelő-helyettes, Sóki Béla parlamenti képviselő, Cseh Sándor, Túrkeve polgármestere, Pásztor Gabriella államtitkár, Török László polgármester. Az ünnepség az intézmény új nevét, illetve a szobrot takaró lepel lerántásával ért véget. Már zuhogó esőben helyezték el a tisztelet koszorúit a szobor talapzatánál.

NAGYSZÁNTÓ – SANTĂUL MARE

BORS – BORȘ KÖZSÉG

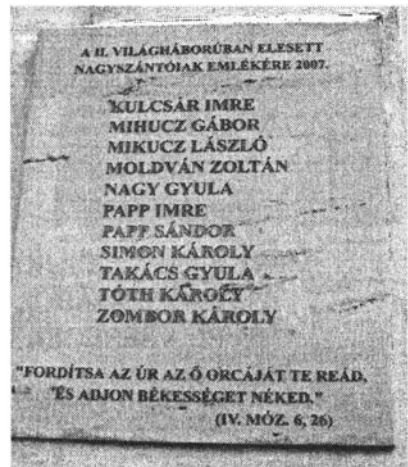
Világháborús emléktábla

A református templom külső falán, a bejárat mellett található.

Felirata:

A II. VILÁGHÁBORÚBAN ELESETT
NAGYSZÁNTÓIAK EMLÉKÉRE 2007.

KULCSÁR IMRE
MIHUCZ GÁBOR
MIKUCZ LÁSZLÓ
MOLDOVÁN ZOLTÁN
NAGY GYULA
PAPP SÁNDOR
SIMON KÁROLY
TAKÁCS GYULA
TÓTH KÁROLY
ZOMBOR KÁROLY

„FORDÍTSA AZ ÚR AZ Ó ORCÁJÁT TE REÁD,
ÉS ADJON BÉKESSÉGET NÉKED.”
(IV. MÓZ. 6, 26)

50x70 cm nagyságú márványtábla. 2007 decemberében avatta fel a református egyházközség.

OTTOMÁNY – OTOMANI

SZALACS – SĂLACEA KÖZÉG

1. Cs. Nagy Dániel lelkipásztor emléktáblája

A református templom portikuszában található.

Felirata:

EBBEN AZ ÁRPÁD-KORI
 ANYASZENTEGYHÁZBAN
 HIRDETTE AZ IGÉT 1920 – 1958
 KÖZÖTT
 VITÉZ CS. NAGY DÁNIEL
 REFORMÁTUS LELKÉSZ

„MERT A PAPANAK AJKAI ŐRZIK A TUDOMÁNYT
 ÉS AZ Ő SZÁJÁBÓL TÖRVÉNYT VÁRNAK,
 MIVEL A SEREGEK URÁNAK KÖVETE Ő.”
 MALAKIÁS, 2. 7.

A HŰSÉGES PÁSZTOR EMLÉKÉRE,
 AKI KRISZTUS TANÍTÁSÁT KÖVETVE,
 38 ÉVEN ÁT VEZETTE NÉPÉT,
 ÁLLÍTOTTA A HÁLÁS UTÓKOR 2003-BAN.

2. Turulmadár

A református templom előtti téren álló, 1999. augusztus 15-én felavatott világháborús emlékműre 2006. június 25-én helyezték el a bronzból öntött turulmadarat.

A turulmadarat Szabó István nyugalmazott tanár készítette Nagyváradon, saját pénzéből. Az ünnepség keretében Porsztner Sárolda szalacsi polgármester méltatta Szabó István lokálpatriotizmusát. Szabó István igyekezett elhárítani a dicsérő szavakat, majd bemutatta a Magyarországon élő Szentjóby Szabó Andort, Szentjóbi Szabó László jakobinus költő rokonát, aki egyben a falu önzetlen támogatója is. Szentjóby, a tanár úr javaslatára, ez alkalommal megkapta a falu díszpolgára címet. A kitüntetett

egy tanulmányt olvasott fel a turulmadárról. Ezután Dukrét Géza A turulmadár mint jelkép címmel tartott előadást. Az ünnepség a Szózat és a Székely Himnusz eléneklésével zárult.

3. Fráter Lóránd emléktáblája

Az ottományi várhegy nyugati oldalán, Szabó István borpincéje mellett van felállítva.

Felirata:

„Daloljatok csak még egyet,
bánatosat, keserveset, utolsót”
INNEN SZÁRNYALT A NÓTÁSKAPITÁNY
FRÁTER LÓRÁND
1872 – 1930
HANGJA AZ ÉRMEDER NÁDASAI FELÉ
AZ 1920-AS ÉVEKBEN

A földbe betonozott 80x40 cm nagyságú gránit emléktáblát Szabó István ny. tanár készítette.

2006. június 25-én avatták fel, közvetlenül a turulmadár felhelyezésének ünnepe után. Közel egy negyventagú társaság átvonult a Szabó-pincéhez, ahol gyakran megfordult a nótás kapitány, itt mulatott és mulattatott nótáival. Kupán Árpád történész mutatta be Fráter Lóránd életútját. Ezután a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság nevében Dukrét Géza egy koszorút helyezett el a tábla lábánál. Majd közösen Fráter-dalokat énekeltek. A meghitt ünnepség bográcsgulyással folytatódott a pince előterében.

ÖRVÉND – ÚRVIND

ALSÓLUGAS – LUGAȘU DE JOS KÖZSÉG

Örvéndi Pál kopjafája

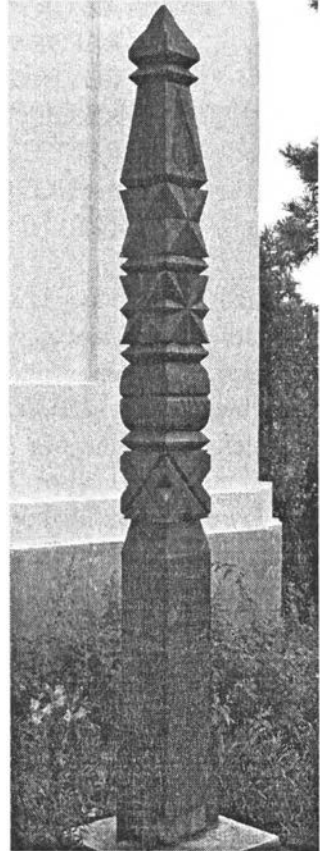
A református templom kertjében áll.

Felirata – elöl:

ÖRVÉNDI PÁL
EMLÉKÉRE
BOCSKAI ISTVÁN
ERDÁLYI FEJE-
DELEM HŰSÉG-
ES FŐEMBERE
VÁRKAPITÁNY
HADVEZÉR
ÖRVÉND
BIRTOKOSA
EMELTETETT
AZ ÚR 2006-ik
ESZTENDEJÉBEN

Hátul: ADOMÁNYOZTA
HASAS JÁNOS
A SEBES-KÖRÖS
VÖLGYI MAGYARSÁG
KÉPVISELŐJE

Bal oldalt:
SORBÁN LEVENTE
ALPOLGÁRMES-
TERSÉGE
KÁNYA ENDRE

LULKIPÁSZTOR-
SÁGA
PAPP FERENC
GONDNOKSÁGA
ALATT

Jobb oldalt: EMELTETTE:
AZ ÖRVÉNDI
REFORMÁTUS
EGYHÁZ
AZ ÖRVÉNDI
RMDSZ
A POLGÁRMES-
TERI HIVATAL

A kb. 250 cm magas kopjafát Kiss György Imre székelyudvarhelyi fafaragó készítette.

2006 májusában avatták fel, a Magyar Református Világtalálkozó alkalmával. Kánya Endre helyi lelkipásztor tartotta az ünnepi istentiszteletet. Az ünnepség a templomkertben folytatódott, ahol Hasas János megyei tanácsos a kopjafa előzményeiről, Sorbán Levente alpolgármester az egykori hadvezér, váradi kapitány életéről tartott beszédet. A kopjafát Kánya Endre és Sorbán Levente leplezte le.

PUSZTAÚJLAK – UILEACU DE CRIȘ

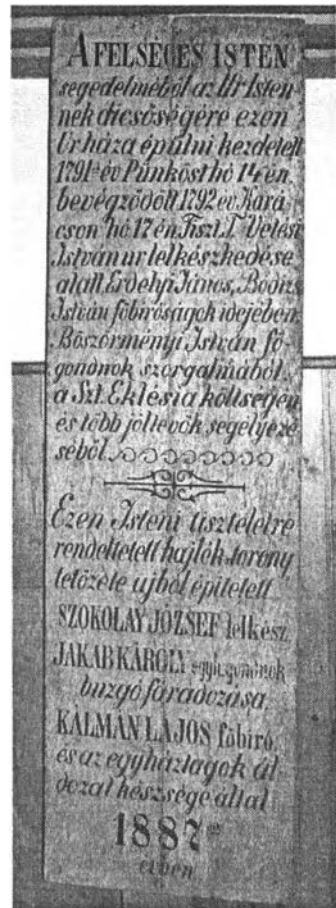
MEZŐTELEGD – TILEAGD KÖZSÉG

1. Építési emléktábla

A református templomban található. Felirata:

A FELSÉGES ISTEN
 segedelmeből az Ur Isten-
 nek dicsőségére ezen
 Ur háza épülni kezdetett
 1791^{ik} év Pünköszt hó 14 én.
 bevégeződött 1792 év Kará-
 cson hó 17 én. Tisz. T. Vetési
 István ur lelkészkedése
 Alatt, Erdelyi János, Bódizs
 István főbiróságok idejében,
 Böszörményi István fő-
 gondnok szorgalmából.
 a Szt. Eklésia költségén
 és több jóttevők segélyezé-
 séből.

Ezen Isteni tiszteletre
 Rendeltetett hajlék s torony
 tetőzete újból építetett
 SZOKOLAY JÓZSEF lelkész,
 JAKAB KÁROLY egyh. gondnok
 buzgó fáradozása,
 KÁLMÁN LAJOS főbiró,
 és az egyháztagok ál-
 dozat készsége által
 1887^{ik}
 évben.

2. Hangvető felirata

A református templom szószékének hangvetőjén a következő kör-szöveg olvasható:

2. Tim. 4. 2 v. Predikáljad az igét. Rajta légy mind alkalmas mind alkalmatlan időben, feddődjél dorgálódjál, intsed a halgatókat minden szelidséggel és tanítással.

Oldalt egy-egy táblán: készítette az egyház

RÉV – VADU CRIȘULUI

1. Építési felirat

A református templom belső falán került napvilágra, a templom renoválása alkalmából, 2001–2002 között. A megtalált szöveget megerősítették. A keretben lévő felirat a következő:

Építettett

Pap Károly esperes
Józsa Gábor lelkész, Se-
res János curátor, Ö. Kósa
Mihály, Ö. Juhász András,
Técsi Mihály, Cseri Mi-
hály, Samu Halász
Sámuel idejében
1876

2. Juhász Viktor kopjafája

A református temetőben található.

A nagyobbik Juhász Viktor tanár emlékére készült, a kisebbik Juhászné Orth Ibolya részére.

Felirata:

Juhász Viktor
tanár
Rév diszpolgára
1927–2004

„Hontalan vagyok,
de vallom rendületlenül, hogy Ő az út s
az élet.
és maradok ez úton, míg csak élek,

töretlen hittel ember és magyar.”

Wass Albert

A Pro Rév Egyesület állíttatta. Felszentelésére 2005. augusztus 27-én került sor, a Zichy-barlang megnyitásának százéves évfordulója alkalmából. Délelőtt ünnepi megemlékezés volt a barlangnál: a megjelenteket üdvözölte Hasas János, a Pro Rév Egyesület és az EKE révi osztályának elnöke, Lukács József, az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) országos elnöke, Dukrét Géza, az EKE Bihar megyei osztályának elnöke, Rév és Székkutas polgármestere. Boros J. Attila református lelkipásztor tartott rövid igehirdetést. Ezután Dukrét Géza előadást tartott a barlang felfedezésének történetéről, Juhászné Orth Ibolya a Révi-szorosról, Újvárosi Tibor az első villamosításról. A Zichy-barlang bejáratánál levő emléktábla megkoszorúzása után meglátogatták az újonnan villamosított barlangot. A barlanglátogatás után átgyalogoltak Rév községbe, ahol a díszebédre megterített kultúrotthonban gyülekeztek. Ebéd előtt könyvbemutatót tartottak. A két szerző, Juhászné Orth Ibolya és Hasas János bemutatták Rév, a Sebes-Körös gyöngyszeme című színes füzetüket, amely Rév és környékének nevezetességeivel ismerteti meg a turistát. Ebéd után megkoszorúzták Handl Károly, a révi cseppkőbarlang felfedezője egykori házának falán elhelyezett márványtábláját. Bódis Andrea tanítónő beszélt a felfedező életútjáról. Ezután a révi református temetőben folytatódott a megemlékezés Juhász Viktor sírjánál, és a nemrég felállított kopjafák felszentelése. Igehirdetést Tóth Imre Székkutas testvértelepülés lelkipásztora tartott. Dukrét Géza ismertette a tanár úr életét, felsorolva azokat a megvalósításokat, amelyek az ő nevéhez fűződnek. Szavaltatok után megkoszorúzták a székelyudvarhelyi Kissgyörgy Imre által készített kopjafákat. A végén Juhász Ibolya köszönetet mondott a résztvevőknek.

Juhász Viktor 1927. szeptember 4-én született Réven. Elemi iskoláit Réven, a gimnáziumot a Kolozsvári Református Kollégiumban végezte. A Bolyai Tudományegyetem matematika-fizika szakát elvégezve visszament tanítani szülőfalujába. 1953–1959 között a révi általános iskola igazgatója, majd 1959–1987 között a révi általános

iskola magyar tagozatának matematika-fizika tanára volt. 1963-ban megkapta a Kiváló tanár kitüntetést. 1987-ben nyugdíjazták, de még négy éven át tovább tanított.

Egész életében a kultúra elkötelezettje volt. Már 1945-ben, még diákkorában megalapította a helyi színjátszó-csoportot, melyet több mint 50 éven keresztül vezetett. Nem volt olyan révi magyar család, amelynek leszármazottja ne lett volna tagja ennek a színjátszó-csoportnak. Szintén diákkorában, 1942-ben lett az Erdélyi Kárpát Egyesület tagja, Tulogdy János professzor, akkori osztályfőnöke hatására. Így elkötelezte magát a természet iránti szeretetre és védelmére.

Rév magyar lakossága iránti felelősségének tudatában 1989. december 30-án megalakította az RMDSZ révi szervezetét, melynek hosszú ideig elnöke volt, majd alelnöke.

1993. május 31-én újra alakult a révi EKE, melynek elnökéül Juhász Viktort választották meg. Elnöke és mozgatórugója volt a Révi Osztálynak, egészen haláláig, s így több megyei és országos EKE-rendezvény szervezője lett, hozzájárulva a Révi-szoros természetvédelmi táj megismertetéséhez és védelméhez. Az Ő segítségével szervezték meg az EKE II. országos vándortáborát 1993. augusztus 6–8. között és emléktáblát avattak a barlang bejáratánál. Lelkes munkásságának fontosabb eseményei, amelyek az Ő javaslatára és vezetésével történtek, a következők voltak: az egykori református temető sarkának megmentése, ahol a Zichy-barlang felfedezője, Handl Károly nyugszik; 1994-ben két emléktábla leleplezése a református templomban, az itt szolgált lelkipásztorok és Kulcsár Andor lelkipásztor emlékére, új síremlék felavatása Márton Gabriella, Ady Endre első váradi szerelmének tiszteletére; 1995-ben emléktábla avatása a református templomban a világháborúban elesett hősök tiszteletére; 1996-ban emlékmű avatása az első világháború áldozatainak; 1998-ban a Zichy-barlang felfedezésének 95. évfordulója, több mint száz vendéggel, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának megemlékezése, több mint 150 résztvevővel; segítségével szervezték meg 2001-ben az EKE honismereti táborát; 2003-ban kétnapos rendezvény a Zichy-barlang felfedezésének 100. évfordulóján, emléktábla avatása Handl Károly tiszteletére, hajdani lakóházának falán.

Rév helytörténetével már a hetvenes évektől foglalkozott. Elsősorban a révi fazekasmesterség érdekelte, felismerve a hagyományos kézműipar jelentőségét a falu életében. Az 1970-es években jelent meg első tanulmánya a Művelődésben, Ipar vagy népművészet címen.

1993-tól, megalapításától tagja a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottságnak. Ettől kezdve alaposabban elmélyült a helytörténeti kutatásban, számos cikke és tanulmánya jelent meg a Partiumban, az Erdélyi Gyopárban, a Reményben, a Néprajzi Látóháttárban. Megírta Rév monográfiáját, majd összeállította Rév, Erdély sziklakapuja című gyűjteményes kötetét. Helytörténeti és honismereti nevelői munkásságáért 2001-ben megkapta a Fényes Elek-díjat. Utoljára a Révi amatőr színjátszás története című nagylélegzetű munkája befejezésén dolgozott.

2004. április 17-én hunyt el. Élt 76 évet. Egész életét közössége felemelkedésének szentelte. Egészségét nem kímélve, mindent megtett szeretett falujának, annak lakosságának neveléséért, gyarapodásáért. Ezért is kapta meg Rév község díszpolgári címét.

3. Czárán Gyula-emléktábla

Rév 239. szám alatt, a leendő helytörténeti múzeum bejárati folyosóján található.

Felirata:

ÎN AMINTIREA APOSTOLULUI MUNȚILOR

CZÁRÁN GYULA

LA 100 DE ANI DE LA MOARTEA SA.

CZÁRÁN GYULA

A HEGYEK APOSTOLA

HALÁLÁNAK 100. ÉVFORDULÓJA

TISZTELETÉRE.

ASOCIAȚIA „PRO RÉV” EGYESÜLET
SOCIETATEA CARPATINĂ ARDELEANĂ

ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET

2006.

Bár még 2006-ban készítette az élesdi Papp Benjámint, a Pro Rév Egyesület megrendelésére, de a sok hivatalos huzavona miatt nem kerülhetett fel a Zichy-barlang bejárati falára, hanem 2007 októberében helyezték el mai helyére.

SÓLYOMKŐVÁR – ŐSINTEU

ÉLESD – ALEŐD KÖZSÉG

Emléktábla Sólyomkő várának falán

1941-ben a Magyar Turista Egyesület emléktáblát helyezett el Sólyomkővár romjainak falán:

SÓLYOMKŐVÁR EREDETÉT HOMÁLY FEDI.
ELSŐ ISMERT BIRTOKOSA A XIII. SZÁZADBAN AZ
ŐSI BARSÁ NEMZETSÉG LESZÁRMAZOTTJA, KÁROLY
RÓBERT KIRÁLY ELLEN FELLÁZADT. LEVERETETT
ÉS ELKOBZOTT VÁRA A KORONÁRA SZÁLLT.
A KIRÁLY ADOMÁNYAKÉNT SOK KÉZEN MENT ÁT.
NEVEZETESEBB BIRTOKOSAI: ORSZÁGH MIHÁLY, PERÉNYI
IMRE NÁDOROK ÉS DRÁGFFY JÁNOS ORSZÁGBÍRÓ
VOLTAK.

BOCSKAI ISTVÁN HAJDÚJAIVAL 1604-BEN INNEN INDULT
A SZABADSÁGHARCRA. A VÁR BIRTOKLÁSÁBAN BÁTHORI
GÁBOR, II. RÁKÓCZI GYÖRGY, KEMÉNY JÁNOS ÉS
II. RÁKÓCZI FERENC KÖVETTÉK. A KURUCOKTÓL
ELVETT VÁRAT 1711-BEN FELSŐ PARANCSRA
LEROMBOLTÁK.

EZT A TÁBLÁT A KELETI VÁRMEGYÉK ÉS A
SZÉKELYFÖLD 1940 ŐSZÉN TÖRTÉNT VISSZATÉRÉSÉNEK
EMLÉKÉRE 1941-BEN EMELTETTE A
MAGYAR TURISTA EGYESÜLET.

Valamikor az 1950-es években verték le.

SZALÁRD – SÄLARD

1. Építési emléktábla

A református templom portikuszában található. Szövege:
 E Szent Templom A660:ik Esz-ben
 Szeldi Basa rabló futásakor tűz által
 felégettetett, A 719 dikben a Kis Temp-
 lomnak fedele és Menyezete Újra meg-
 szítottetett. A734 dikben e Templom nagyobb ré-
 szének tetejét is e Szalárdi Rfta. Sz. Eklésia maga
 tulajdon költségével meg építette. Azután A735.be-
 úgyan ez az Eklésia maga költségével s Sz. Temp-
 lomnak menyezetét is el készítetteti el kezdette, melyet
 is tökéletességre vitt. A736.ban Ismét Új menyezet
 alá vette. Cathedra készült belé A797ben. N. Mo-
 hátsi János Úr Curátorságában. Székeit, s Ajtait
 meg újjitotta e most fojó A 802ban T:T Illyés Já-
 nos Úr Pred: N: Szilágyi János Úr: feő Birós: és N:
 Sipos János Úr: Curátorságában. Asztalos Mester Szat-
 mári József Úr: és Nagy Sándor Úr: által. Oct 4dik Nap:

Kb. 60x100 cm nagyságú,
 keretezett fatáblára írták a szö-
 veget.

2. Építési emléktábla

A portikusz szemben lévő falán található, szövege az előző folytatása:

1820ik Esztb a Templom és Torony Párkánnyal megékesítettett; a Templom kívül s belül megmeszeltett; Dél felől új Portikusz készült – Prédik. T.T. Illyés János, Fő Bíró N z s Kováts György, és Kúrátor N s Kőrösi János idejekben.-
 1830k Esztb a` Nagy Templom Fedelének Déli része újonnan `sendelyeződött; mind a` hat Ablak újonnan készült; a` Mennyezet Tükör Párkányjai felszorongatódtak; a` Templom belől egészen, kívül a` Déli Ódala, és Nyúgoti Vége megmeszelődött; a` Nyugoti Portikus feljebb emelődött; s új Ajtóval Megékesítődött,– Prédik. T.T. Takáts Dániel. Fő Bíró N z s Kováts György, és Kurátor N z s. Szilágyi Mihály idejékben, – ezen Szent Eklésia tulajdon költségénn. –
 1850ik évben az Orgonát egyházi gondnok Erdei András saját költségén készíttette: T.T. Kiss Bénéiamin Prédikátorságában.

A tábla alján: E két táblát újrafestette az 1933 évben Papp József asztalos m.

Ugyanolyan keretezett fatábla, mint az előző.

SZENTJOB – SÂNIOB

BERETTYÓCSOHAJ – CIUHOI KÖZSÉG

1. Német deportáltak emlékműve

A Sváb utca végén lévő kis
parkban állították fel.

A közel négy méter magas ke-
reszt széles talapzatának oldalain
vannak a feliratok.

A szemben lévő márványtáb-
lán:

1945 – 1950

ANDENKEN AN DIE
VERSCULEPPUNG DER
DEUTSHSTAMMINGENNACH
RUSSLAND
OROSZ MUNKATÁBOROKBA
ELHURCOLT NÉMET
NEMZETISÉGŰ SZENTJOBBIAK
EMLÉKÉRE
GEFTISTET
EMELTETTE
NÉMET DEMOKRATA
FÓRUM

A jobboldali márványtáblán:

BRAUN BALÁZS
BRAUN ILONA
BRAUN ISTVÁN
HEIT MÁRIA
HERMANN JÁNOS
HERPERGER ISTVÁN
HERPERGER JÓZSEF
HERPERGER LÁSZLÓ

HERPERGER SÁNDOR
HIRSCH ISTVÁN
HIRSCH JÓZSEF
HIRSCH SÁNDOR
KONRÁD JÁNOS
MENDLI JÓZSEF
RAUCH GYÖRGY
RAUCH ISTVÁN
RAUCH ISTVÁN

A baloldali márványtáblán:

RAUCH JÁNOS
RAUCH JÁNOS if
RAUCH JÁNOS id
RAUCH JÓZSEF
RAUCH MÁRTON
RAUCH MIHÁLY
ROTTER ISTVÁN
ROTTER JÓZSEF
ROTTER JÁNOS

ROTTER MIHÁLY
SOMMER IGNÁC
TORNER ANNA
TORNER ERZSÉBET
TORNER ISTVÁN
TORNER JÓZSEF
TORNER JÁNOS
VARGA KÁROLY

A kereszten Jézus keresztre feszített teste látható. Az emlékművet kis kerítés veszi körül.

2. Építési emléktábla

A református templomban van.

Felirata:

E szent
Hajlék ISTEN
dicsőségére építettett
1811-ben a hivek pél-

dás áldozatával, teljesen felújított 1994-ben hitünk, reménységünk erősítésére.

A karzat deszkája sötétbarnára van festve, ennek közepén van egy ovális, fehérre festett rész, amelyre a szöveget írták. Magassága 63 cm, szélessége 55 cm.

3. Szentjóni Szabó László emléktáblája

A református templom bejárata mellett található.

Felirata:

IN MEMORIAM
Ottomány Kufstein
1767. június 27. 1793. október 6.
SZENTJÓBI SZABÓ LÁSZLÓ
Költő

A magyar jakobinus mozgalom egyik jeles képviselője halálának 200. évfordulójára az emléktáblát emeltette Szentjobb reformátussága ahonnan a családnév ered, valamint Szentjóni Szabó Andor és családja 1995. október 6

55x42 cm nagyságú gránittábla.

4. Petőfi Sándor szobra

Az általános iskola előtti kertben található.

Felirata: PETŐFI SÁNDOR
KÖLTŐ
POET

A bronz mellszobor egy másfél méter magas, lépcsőzetes, terméskőből összecementezett talapzaton áll. Tózsér Erzsébet szobrászművész alkotása. A szobrászművész eredetileg Révnek adományozta alkotását, de a révi Helyi Tanács elutasította, így a Pro Rév Egyesület közvetítésével Szentjobb kapta meg.

2005. augusztus 21-én avatták fel. A templomi szentmise után a híveket elkísérte az iskoláig a derecskei fúvószenekar. Zatykó István polgármester először a 91 éves, révi születésű, jelenleg a magyarországi Zalakaroson élő Tózsér Erzsébetet kérte fel szólásra. Beszédet tartott Hasas János me-

gyei tanácsos, Gellért Gyula érmelléki református esperes, Tempfli József megyés püspök, Sóki Béla parlamenti képviselő és Szabó Sándor, a Bihar Iskolaszövetség elnöke. A szobrot Zatykó István polgármester és Tózsér Erzsébet leplezték le, amelyet megáldott Tempfli József püspök, Gellért Gyula esperes és Rákosi Jenő református lelkipásztor. Az ünnepség szavalatokkal és koszorúzással zárult.

5. Bocskai István szobra

A református templom kertjében található.

A bronz mellszobor, mintegy másfél méter magas, lépcsőzetes, műkőből készült talapzaton helyezkedik el. Felirata:

BOCSKAI ISTVÁN

1557 – 1606

A bronz mellszobor mérete: 65x65x35 cm. A felirat a talapzat oldalára erősített 50x30 cm nagyságú márványtáblán található.

Dr. Berek Lajos szobrászművész alkotása.

2005. október 30-án leplezték le a reformáció emléknepja alkalmából. Forró László egyházkerületi tanácsos hirdetett ígét, hangsúlyozva a reformáció és Bocskai szerepét a magyarság történelmében. Az ünnepség a templomkertben folytatódott. A mellszobor mellett a helyi Hagyományőrző Huszár Egyesület tagjai álltak díszőrséget. A szobrot Rákosi Jenő helybeli lelkipásztor és László Attila gondnok leplezte le. Beszédet mondott Cs. Nagy Zoltán, a Bocskai Hagyományőrző Egyesület elnöke, dr. Berek Lajos ezredes, a szobor alkotója, valamint Gellért Gyula érmelléki református esperes. Ezután a lelkészek megáldották a szobrot. Jelen volt még Bogdán István, helybeli katolikus plébános, Dukrét Géza a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság elnöke. Az ünnepség koszorúzással és a Himnusz eléneklésével zárult.

6. Mercurius apát szobra

A falu központi parkjában áll.

A vörös műkőből készült talapzatba beépített gránittáblákon elől magyar, hátul román nyelvű szöveg olvasható. A magyar nyelvű változat szövege:

ITT ŐRIZTE SZENT ISTVÁN KIRÁLY JOBBJÁT
MERCURIUS APÁT 1083-TÓL.
Ó, DICSŐSÉGES SZENT JOBBKÉZ,
MELYET MAGYAR ÓHAJTVA NÉZ;
DRÁGA KINCSE NÉPÜNKNEK,
NAGY ÖRÖME SZÍVÜNKNEK.

A. D. 2006

A két méter magas bronzszobrot Sántha Csaba szovátai szobrászművész készítette. Mercurius bal kezében egy díszpárnán a Szent Jobbot fogja, jobb kezét pedig felette tartja védő szándékkal. A talapzat körül kör alakban sétányt alakítottak ki.

2006. augusztus 19-én leplezték le. Az ünnepségre dr. Erdő Péter bíboros, prímás-érsek a község határától lovas kocsin érkezett a templom elé, Tempfli József megyés püspök és Zatykó István polgármester társaságában. A zsúfolásig megtelt istenházában a püspök köszöntötte az egyházi és a világi vendégeket, külön a bíborost. A szentmisét dr. Erdő Péter bíboros celebrálta. A szentmise végén egy Szent István-ereklyét adott át Tempfli József püspöknek. A szentmise után megkoszorúzták a templom külső falánál álló Szent István-szobrot, majd a központi parkba vonultak, ahol dr. Erdő Péter bíboros és Tempfli József püspök leleplezte Mercurius szobrát. A bíboros megszentelte, a püspök áldást kért a szoborra. Ezután Fodor József vikárius ismertette a Szentjobbon őrzött ereklye és a hajdani monostor történetét. Szabó Ödön, az RMDSZ Megyei Szervezetének ügyvezető elnöke Kiss Sándornak, a Bihari Megyei Tanács elnökének üzenetét olvasta fel. Ezt követően koszorúztak a helyi, megyei és országos tisztségviselők, az egyházi méltóságok és a civil szervezetek képviselői. Zatykó

István polgármester köszönetet mondott mindenkinek, aki segített a szoborállításban. Az ünnepséget Tempfli József püspöknek a szentjobbiakhoz szóló beszéde zárta, amelyben kifejtette, hogy irántuk való minden szeretete e szoborban testesült és maradjanak hűek Szentjobb szelleméhez.

SZÉKELYHÍD – SĂCUENI

1. Simonyi őbester emléktáblája

A római katolikus templom kertjében található.

Felirata:

EMLÉKTÁBLA
E TELEPÜLÉSEN TOBOROZTA HUSZÁRJAIT
BÁRÓ VITÉZVÁRI SIMONYI JÓZSEF ÓBESZTER
„A LEGVITÉZEBB HUSZÁR”,
A NAPÓLEONI HÁBORÚK HŐSE.
ÁLLÍTTATTA: A DEBRECENI „PRO PATRIA”
ALAPÍTVÁNY
SZÉKELYHÍD POLGÁRAI
2007

2007. szeptember 2-án avatták fel, az Érmelléki Ősz keretében. Őkumenikus istentisztelet előzte meg. Igét hirdetett Gavrucza Tibor református lelkipásztor. A gyülekezethez szólott Bodor Zoltán helybeli plébános, Csohány János, a Pro Patria Alapítvány alelnöke, Szólláth Tibor, Hajdú-Bihar megye közgyűlésének alelnöke. Az ünnepség a templomkertben folytatódott. Adamóczi Béla zeneprofesszor,

tárogatóművész játéka után a Székelyhídi Férfikórus ünnepi összeállítására következett. Beszédet mondott Sóki Béla parlamenti képviselő, majd Csűri Dániel furulyaművész játéka és Szabó József szavalata után Emődy Dániel, a Pro Patria Alapítvány elnöke és Gyurcsik

Zoltán polgármester leleplezte az emléktáblát. Bodor Zoltán és Kovács János tisztelendők megszentelték az emlékhelyet. Jancsik Zsolt éneke után Emődy Dániel beszéde következett. Az ünnepség koszorúzással és a Himnusz eléneklésével zárult.

2. Ady Endre-emléktábla

A Malom utcán, a Nedeczky-ház falán található.

Felirata:

„Vad nagyszerű rajongást oltott
Az Érnek partja énbélém.”
Ebben a házban vendégeskedett
rokonainál az 1900-as évek elején
ADY ENDRE,
az Érmellék nagy szülőtte.

Az 50x70 cm nagyságú márványtáblán, a szöveg mellett Ady bronzplakettje van felerősítve. Csorján Dezső készítette.

2002. szeptember 23-án avatta fel az RMDSZ. Beszédet mondott Sóki Béla parlamenti képviselő.

TAMÁSHIDA – TĂAMAȘDA

KEMÉNYFOK – AVRAM IANCU KÖZSÉG

Kopjafa

A református templom kertjében található. Az első kötetben már ismertettük, de akkor még nem volt róla fénykép. Így most újra ismer-tetjük.

2001. szeptember 22-én, az Erdőhádi Napok alkalmával állította a Királyhágómelléki Református Egyházkerület. Az ünnepi istentiszteletet Tőkés László püspök tartotta. Lugosi Mihály előadó-tanácsos ismertette a több mint 800 éves település történetét. Köszöntőt mondott Zdwislaw Tranda lengyel püspök. Előadást tartott Király Károly köz-gazdász-politikus, Beke György író. Mikló Ferenc nagyszalontai lelkipásztor áldozatos munkásságáért Árpád-díjat kapott, majd Kovács Zoltán egyházkerületi főgondnok ünnepi beszéde után lelep-lezték a kopjafát.

TENKE – TINCA

1. Református lelkipásztorok emléktáblája

A református templomban található.

LELKIPÁSZTOROK

NÉMETI PÉTER
 LISZKAI PÁL
 BALOG GERGELY
 NÉMETI PÉTER
 HARMATZI GERGELY
 – 1754-IG
 TUSI MIHÁLY
 FÖLDESI SÁMUEL
 KÖVÁRI ISTVÁN
 MÁTÉ JÁNOS
 MOTSAI v. KUN JÁNOS
 GYŐRI PÉTER
 1754–1766
 GONCZA FERENC
 1766–1773
 SUJJOK JÓZSEF
 1773–1775
 SZIVÁK JÁNOS
 1775–1777
 BARTHA ISTVÁN
 1777–1785
 KABAI JÁNOS
 1785–1786
 GYÖNGYÖSI ISTVÁN
 1786–1788
 KÁPOLNÁSI JÁNOS
 1788–1801

SZIVÁK JÁNOS	1801–1803
VICZE GYÖRGY	1803–1833
BÖSZÖRMÉNYI JÓZSEF	1833–1844
GYŐRI MIHÁLY	1844–1871
MUHI SÁMUEL	1871–1874
MÉSZÁROS GYULA	1875–1879
BERNÁTH LAJOS	1879–1905
KASSAY BÉLA	1905–1934
CZAPFALVI JÓZSEF	1925–1959
MISZLAI JÁNOS	1959–1960
VASS ZOLTÁN	1960–

Egy fatáblába van vésvé, aranyozott betűkkel. A következő lelkipásztor neve már nincs felírva a táblára.

2. Feszület

A római katolikus templommal szemben áll.

Felirata:

ISTEN DICSŐSÉGÉRE
S DRÁGA FELESÉGE
EMLÉKÉRE EMELTE

P. K.
1927

A közel három méter magas keresztet betonból öntötték, rajta bronzból, Krisztus megfeszített teste.

NÉVMUTATÓ

- 1848-as emlékhely 28, 84
1956-os emlékhely 10, 25, 59, 61
A kommunizmus áldozatainak emlékhelye 44, 46, 72, 73, 81, 121
Adományozó emléktábla 56
Ady Endre 14, 15, 16, 129
Apáczai Csere János 26
Arany János 104
Árpád 35
Bajor Andor 19
Balázs Jenő kőfaragó 13
Bartók Béla 11
Bocskai István 101, 102, 125
Búthi Sándor 32
Czárán Gyula 116
Darabont Ferenc 46
Deák Árpád képzőművész 10, 11, 12, 14, 18, 20, 73, 102
Dohy Lajos 67
Duka János 86
Elekes István 76
Erdei István 79
Erzsébet királynő 7
Fekete József 49
Ferencz József 7
Feszület 68, 88, 132
Földi János 100, 101
Fráter Lóránd 107, 108
Gergely István szobrászművész 25
Gulácsy Irén 16, 17, 18
Halász Benjámín 50
Hegyesi Márton 12, 13
Herschmann Konrád 86

Jókai Mór 87
József Attila 27
Juhász Viktor 113, 114, 115
Kopjafa 29, 35, 52, 54, 84, 97, 99, 109, 113, 130
Kós András képzőművész 26
Kövendi Lajos 51
Lelkipásztorok emléktáblája 8, 80, 131
Lovassy László 103
Ludman Lajos 78
Mercurius apát 126
Mészáros Zoltán szobrászművész 87
Miklós János képzőművész 38
Millenniumi emlékmű 97
Mózes Károly, dr. 22, 23
Munkácsy Mihály 12
Nagy Dániel, Cs. 106
Nagy István 34, 77
Orgonaépítési emléktábla 37
Örvéni Pál 109
Pálffy Károly 85
Papp Magda 33
Pataky Elek 31
Pathai István 38, 39
Petőfi Sándor 124
Rác Mihály 98
Ritoók Zsigmond 19, 30
Sass Kálmán 59, 60
Sántha Csaba szobrászművész 45
Simonyi József 128
Stornó Ferenc 7
Sulyok István 29, 30
Szabó Lajos 19, 20
Szabó Péter 46
Számadó Ernő 66
Szánthó Dániel 75

- Szathmári Orbán Sámuel 43
Széchenyi István gróf 47
Szeghalmy Bálint 31
Szent Imre 74
Szent István 45, 99
Szentjóni Szabó László 123
Szűz Mária 68
Tabéry Géza 17, 33
Templomépítési emléktábla 10, 20, 36, 62, 70, 71, 85, 90, 99, 111,
113, 119, 120, 122
Tőzsér Erzsébet szobrászművész 124
Vályi Kalas György 50
Végh István 77
Veronika diakonissza 60
Világháborús emlékhely 27, 32, 40, 41, 42, 52, 64, 65, 82, 83, 89, 92,
93, 94, 95, 96, 106, 107
Világháborús emléktábla 53, 63, 69, 70, 91, 105
Wagner Nándor 18, 19, 27
Zelk Zoltán 57, 58

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	5
Nagyvárad	7
– Emléktáblák	7
– Emlékművek	25
– Síremlékek	29
Árpád	35
Belényes	38
Belényesújlak	40
Berettyószéplak	42
Bélfenyér	44
Bihar	45
Bihardiószeg	47
Biharszentjános	49
Biharvajda	52
Erdőgyarak	53
Élesd	55
Érkeserű	56
Érmihályfalva	57
Érolaszi	62
Érsemjén	64
Érszőlős	66
Gálospetri	67
Hegyközcsatár	68
Hegyközkovácsi	72
Hegyközszentimre	74
Hegyközszentmiklós	80
Jákóhodos	81
Köröstarján	82
Magyarkakucs	84
Margitta	85
Mezőbikács	88
Mezőtelegd	90
Mezőtelki	91

Micske	92
Monospetri	95
Nagykágya	98
Nagyszalonta	99
Nagyszántó	105
Ottomány	106
Örvénd	109
Pusztatújlak	111
Rév	113
Sólyomkővár	118
Szalárd	119
Szentjobb	121
Székelyhíd	128
Tamáshida	130
Tenke	131
Névmutató	133

A Partiumi füzetek kiskönyv-sorozatában eddig megjelent munkák:

1. Borbély Gábor – Csernák Béla: **Bihar**
2. Kordics Imre: **Sírok, sírjelek a Várad-Olaszi temetőben**
3. Péter I. Zoltán: **Félixfürdő**
4. Dánielisz Endre: **Nagyszalonta – városismertető**
5. Benedek Zoltán: **Nagykároly – református templom**
6. Bessenyei István: **Sarmaság**
7. **Hol sírjaink domborulnak – partiumi temetők** (gyűjteményes kötet)
8. Major Miklós: **Szilágyság – tájak, műemlékek, emlékhelyek**
9. Dukrét Géza – Péter I. Zoltán: **Püspökfürdő**
10. Dánielisz Endre: **„Csonkatorony nyúlik a felhőbe...”**
11. Bunyitay Vince – Fodor József: **Székesegyházi Bazilika – Nagyvárad**
12. Alexandru Pop: **Varadinum – a vizek határolta város és vár**
13. **A szabadságharc zászlaja alatt** (gyűjteményes kötet)
14. Jancsó Árpád: **Rajtuk taposunk – A Bánság útjai a 19. században**
15. Kupán Árpád: **Mezőtelegd iskolatörténete**
16. Csilik József: **István király Szent Jobbja és Szentjobb község története**
17. Emődi János: **Erdélyi barlangfeliratok a 16–20. századból**
18. Szabó István: **Ottomány** (kismonográfia)
19. Csorba Mihály: **Érsemjén** (kismonográfia)
20. **Turulmadaras emlékműveink** (gyűjteményes kötet)
21. Dr. Mózes Károly: **A nagyvárad egészségügyi oktatás történetéből**
22. **Rév, Erdély sziklakapuja**
23. **A műemlékvédelem fölöttébb szükséges voltáról**
24. Nánási Zoltán: **Dr. Andrassy Ernő az Érmellék utolsó polihisztora**
25. **Nagyvárad tudós püspökei**
26. György Irén: **Szalacs** (kismonográfia)
27. Antal Béla: **Biharpüspöki**
28. Balláné Bakó Erzsébet – Török Ferenc: **Albis** (kismonográfia)
29. Pásztai Ottó: **„Aki fényt hagyott maga után...”**
30. Péter I. Zoltán: **Nagyvárad római katolikus székesegyházai**
31. Kiss Kálmán: **Egri község** (kismonográfia)
32. Dr. Mózes Teréz: **A révi fazekasság monográfiája**
33. Emődi János – Varga Árpád: **Telegdi sírkövek, emléktáblák**
34. Jóna Piroska: **Ezüstös gépmadarak szárnyán érkezett a halál**
35. Dukrét Géza: **Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében**
36. Anzik Albert: **Livada – Sárközújlak**
37. Bozsóky Krestyán Ilona: **A temesvári iparoktatás kezdeteiről**
38. Dukrét Géza: **Hegyköz** (történeti monográfia)
39. Kormányos László: **Városfejlesztés Nagyváradon a 20. század elején**
40. Dukrét Géza: **A bihari turizmus története**
41. Velcsov Margit: **Bartók Béla és Nagyszentmiklós**

42. Szilágyi József: **Tóti község monográfiája**
43. Kovács Rozália: **Érmihályfalvi temetők**
44. Dukrét Géza–Péter I. Zoltán: **Nagyvárad városismertető**
45. Kupán Árpád–Dukrét Géza: **1956 emlékezete Biharban**
46. **Bartók Nagyváradon a helyi sajtó tükrében.** Összeállította Thurzó Sándor
47. Kupán Árpád: **A mozi évszázada Nagyváradon**
48. Gavallér Lajos: **Micske a helynevek tükrében**
49. Péter I. Zoltán: **Nagyvárad műemlék épületei**
50. **Nagyvárad ipartörténete**
51. Jósa Piroska: **Bihari sorsok a változó időben**
52. Pávai Gyula: **Mesélő aradi házak**
53. Ujj János: **Arad építészeti emlékei**

